

Foia românească

Vineri
6 noiembrie
1998

Anul I
Nr. 45

(Serie nouă)

Săptăminal al românilor din Ungaria ❖ Fondat în 1951 ❖ 8 pagini ❖ 20 forinți

Dr. Doncev Toso în vizită de lucru la Giulia și Aletea

Analiza rezultatelor alegerilor minoritare, înmînarea mandatelor

Doar cu cîteva săptămîni după festivitatea dării în folosință a noului sediu al Autogovernării pe Țară a Românilor din Ungaria, secretarul de stat **dr. Doncev Toso**, președintele Oficiului pentru Minoritățile Naționale și Etnice, însoțit de **Ștefan Frățean**, director la acest Oficiu guvernamental s-a întreținut la sfîrșitul săptămîinii trecute, timp de două zile, pentru a doua oară cu reprezentanții și conducătorii instituțiilor românești din Giulia, dar a participat și la înmînarea mandatelor reprezentanților celor trei minorități ale tînarului oraș, **Aletea**.

După ce vizita a fost inițiată de Oficiu, convorbirile purtate atît la *Autogovernarea pe Țară a Românilor din Ungaria*, cît și la *Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria*, inclusiv la *Institutul de Cercetări al Românilor din Ungaria* și la *Editura „NOI”* au avut un caracter de lucru, concentrîndu-se pe teme actuale, care preocupă minoritatea română din țara noastră. În încheierea vizitei la Giulia, secretarul de stat dr. Doncev Toso s-a întrevăzut și a purtat convorbiri cu noul primar al orașului, **László Dancs**.

Deloc nu întîmplător convorbirile la A.Ț.R.U. și U.C.R.U. s-au concentrat pe analizarea și trecerea în revistă a rezultatelor alegerilor din 18 octombrie anul curent, cînd concomitent cu alegerile autogovernărilor locale au avut loc și alegerile autogovernărilor minoritare (evident acolo unde au fost inițiate acestea). La alegerile din 1998, la nivel național comitetele electorale locale au fixat alegeri minoritare în 1538 de cazuri, iar conform datelor care ne stau la dispoziție se pot înființa, în cele în total 930 de localități 1129 de autogovernări minoritare. Prin aceasta - față de anul 1994 - numărul autogovernărilor minoritare aproape se dublează în 1998. Prin urmare atît numărul mare de inițieri, cît și cele peste o mie de alegeri care s-au soldat cu succes demonstrează viu că minoritățile din Ungaria dau o importanță serioasă reprezentării intereselor lor în viața publică, în adoptarea hotărîrilor locale cu tangență de naționalitate.

Dar să ne limităm la rezultatele alegerilor minorității române, problemă examinată detaliat la întrevederile din Giulia ale președintelui Oficiului pentru Minoritățile Naționale și Etnice cu reprezentanții forurilor amintite. Astfel s-a arătat că în urma alegerilor din 18 octombrie 1998 se pot înființa 33 de autogovernări minoritare române, numărul electorilor fiind 167. Din cele 33 de autogovernări românești 3 sînt la nivel local, la Micherechi și Otlaca-Pustă, județul Bichiș și Veherd, județul Hajdú-Bihar, în cazul Micherechiului și Veherdului chiar și primarii au candidat și au cîștigat ca candidați români. De menționat: în urma alegerilor din anul 1994 s-au înființat doar 12 autogovernări minoritare, cu 68 de membri, dintre care

Moment festiv: depunerea jurămîntului

Florica Grósz și dr. Doncev Toso la școala română din Aletea

Secretarul de stat în vizită la sediul autogovernării minoritare române

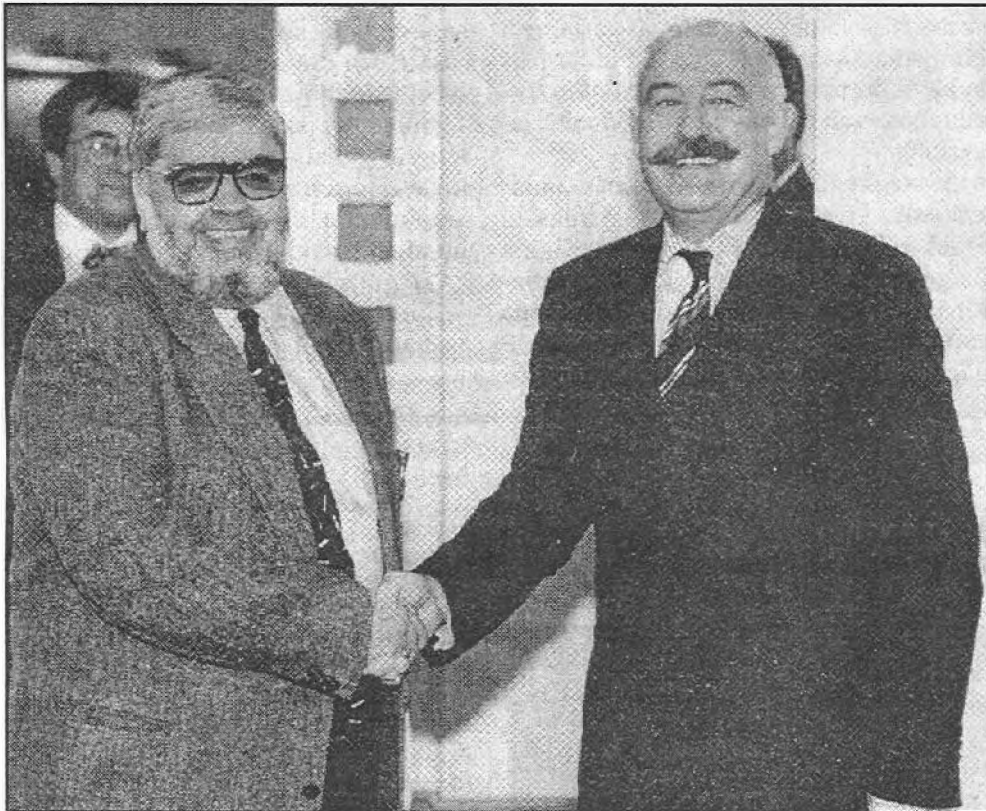
53 au fost aleși în Adunarea generală a Autogovernării pe Țară a Românilor din Ungaria. Cele 12 autogovernări minoritare românești au fost alese în localitățile celor trei județe - Bichiș, Hajdú-Bihar și Csongrád - în care trăiesc într-adevăr cetățeni aparținători minorității noastre. Atunci în 1994, la Budapesta nu s-a înființat în nici un singur cartier autogovernare română, în timp ce după alegerile din toamna anului curent „ne aflăm” cu 15 autogovernări, cu cîte una românească aproape în fiecare cartier al Capita-

lei. Actualele 33 de autogovernări minoritare române se divizează după cum urmează: la Budapesta în 15 cartiere!, în județul Bichiș în 8, în Hajdú-Bihar în 7, iar în județul Borsod-Abaúj-Zemplén într-o singură localitate - la Kazincbarcika. În condiții „normale” creșterea numărului de la 12 la 33 de autogovernări minoritare române ar presupune o creștere similară și a acelor cetățeni care într-adevăr sînt români, care și pînă acum s-au evidențiat prin activitatea lor depusă pentru păstrarea tradițiilor cul-

turale, a întăririi poziției limbii române, care și-au păstrat conștiința lor de identitate. Dar lucrurile tocmai aici se încurcă. Tocmai această creștere, înainte de toate în Capitală, a numărului autogovernărilor minoritare române dau cu totul alt înțeles, o altă „concepere” a spiritului Legii privind drepturile minorităților naționale și etnice, adoptată de Parlamentul Ungariei în 1993. Examinarea și analizarea acestor rezultate scoate la suprafață și dă actualitate necesității modificării legii minorităților și celei electorale. Să fim la concret: din cele 33 de autogovernări minoritare române, mult prea sigur că în 15 autogovernări au primit mandate persoane, înainte de toate la Budapesta, care pînă la ora actuală n-au fost cunoscute în viața publică culturală, de învățămînt etc. a minorității române din Ungaria, nu vorbesc limba minorității la care s-au angajat sau vor s-o „reprezinte”, adeziunea lor la minoritatea română nu și-au manifestat-o pînă acum în nici un fel, în nici o formă. În această categorie intră 67 de membri din cei în total 167, care la sesiunea electorilor români vor participa (influență?, hotărî?) componența Adunării generale a A.Ț.R.U. pe perioada 1998-2002. Părerea noastră, a adevăratelor comunități române din Ungaria nu poate fi alta decît o delimitare categorică față de cei care nu sînt reprezentanți autentici ai comunităților minoritare, respectiv de cei pe care nu-i considerăm membri ai comunității, care nu au legături adevărate și reale cu minoritatea română din țara noastră. După ce guvernul nu dorește nici în viitor să sprijine numai comunitățile cu tradiții, care realizează programe în conformitate cu spiritul legii minorităților, trebuie asigurate garanții juridice, ca sistemul autogovernărilor minoritare să funcționeze în scopul acelorora, pentru care a fost adoptat de Parlament. În această stare a lucrurilor se prezintă drept o necesitate urgentă: unitatea comunităților, atitudinea comună și hotărîta a autogovernărilor și organizațiilor civile. Scopul principal al acestei unități nu poate fi altul decît asigurarea reprezentanței minoritare românești autentice și eficiente, care va depune eforturi serioase pentru păstrarea și dezvoltarea valorilor culturale și spirituale ale minorității noastre.

În a doua zi a șederii în județul Bichiș dr. Doncev Toso a vizitat orașul Aletea, asistînd la sesiile celor trei minorități: germană, română și a romilor, a vizitat școala românească din localitate, și a participat la Primărie, la sesiunea de înmînarea festivă a mandatelor membrilor celor trei autogovernări minoritare. La vizita din Aletea, președintele Oficiului a fost întîmpinat de primarul János Kecskeméti, care a promis din partea conducerii orașului un sprijin serios autogovernărilor și organizațiilor civile ale minorităților care îmbogățesc cultura acestui oraș.

- km -

Vizită de lucru

În săptămîna trecută, **Andrei Pleșu**, ministrul de externe al României s-a întreținut la Budapesta într-o scurtă vizită de lucru. În timpul celor trei ore de ședere în capitala Ungariei, ministrul din țara vecină a purtat tratative cu omologul său maghiar **János Martonyi**. În timpul întîlnirii s-au trecut în revistă toate chestiunile de actualitate din diplomația celor două țări. Un loc evidențiat a fost consacrat posibilităților de deschidere a unor noi consulate, precum și denumirea unor noi consuli onorifici.

Întrevederea a fost menită să substituie recenta întîlnire amînată (din data de 14 octombrie a.c.), ca atare s-a revenit în discuții și la posibilitatea înființării unei universități maghiare din România. În esență, întîlnirea nu a realizat modificări concrete în nici un domeniu, rămînînd la caracterul unor discuții cu caracter informativ.

Să ne unim forțele, să găsim graiul comun

Deși restructurarea vieții social-politice din Ungaria a pornit o dată cu alegerile din 1990, pentru minoritățile naționale și etnice din țară, „piatra de încercare” a sosit abia în urma adoptării Legii privind Drepturile Minorităților Naționale și Etnice din Ungaria (1993). Iar „cheia” în aplicarea acestei legi a însemnat-o înființarea autoguvernărilor minoritare, care s-au format la nivel local și național, în conformitate cu prevederile legii electorale. Astfel autoguvernările minoritare constituie un sistem instituționalizat prin Lege.

În acest context, prin acest sistem viața politică a eliberat minoritățile de anumite limite și obligații dictate de sus. Dar în același timp acest lucru a adus la suprafață și o serie de contradicții, chiar conflicte: formarea unor grupări și cliici, polarizarea și lupta internă pentru putere și supremație.

Astfel de tendințe s-au conturat și în viața publică românească, imediat după constituirea autoguvernării pe țară, cînd s-au iscat contradicții, nedumeriri și șovăieli tocmai în privința restructurării vieții românilor din Ungaria, de parcă n-am fi știut să ne încheagăm într-o comunitate. Am început să vorbim despre două tabere cu concepții diferite. Acest comportament a însemnat mai mult decît o simplă neînțelegere. Într-un astfel de climat s-a lucrat patru ani „pentru românia din Ungaria” cînd informațiile au circulat prin niște canale neîntemeiate, dubioase, prin declarațiile personale ale unor lideri, prin zvonuri de coridor. Și în continuare a lipsit sinceritatea, n-am reușit să creăm un canal adevărat de comunicare în scopul și folosul rezolvării problemelor noastre comune. În această situație ne-au ajuns în acest an alegerile locale din octombrie, cînd, surprinzător, a sporit în mod senzațional spiritul de inițiativă, inițindu-se făurirea unor autoguvernări minoritare în Capitală și în unele localități mai puțin cunoscute ca așezări cu populație românească. Alegerile s-au desfășurat conform legilor. Rezultatele sînt cunoscute. Pentru noi, românii din Ungaria, situația în care am ajuns este mai mult ca îngrijorătoare. Din cei în total 167 de electori, 67 sînt cetățeni necunoscuți. Cu acești oameni nu ne-am întîlnit la nici un for, la nici o manifestare culturală, nu avem informații despre activitatea lor de pînă acum, desfășurată pentru românimea din Ungaria. Însă din cîteva declarații ale acestor „aleși” reiese categoric că ei, deși nu cunosc de fel viața minorității noastre de toate zilele, problemele noastre, totuși au ambiția să se angajeze și să reprezinte interesele noastre.

Deci pentru românii din Ungaria situația a devenit și mai complicată după alegerile din octombrie. Motivele sînt cunoscute – neînțelegere internă și pericolul ca organele noastre să fie formate de neromâni.

Un lucru e sigur: situația nu poate fi trecută sub tăcere. Dacă vrem să ne asigurăm și pe mai departe sistemul instituțiilor românești (care constituie de fapt baza existenței noastre spirituale și a așa-zisei autonomii culturale), atunci trebuie să ne unim forțele, să găsim graiul comun. În săptămînile și lunile viitoare va trebui să știm să ne ridicăm deasupra neînțelegerilor mărunte, personale pentru a ne atinge țelurile care sînt identice și comune.

Summa summarum: trebuie să ne refacem, să ne apropiem unii de alții, fiindcă dacă vom pierde această ocazie, mă tem că alta nu vom mai avea...

– juhász –

Concurs

Pe baza Ordinului MKM 5/1998. (II.18.), paragraf 21. alineat 2. se publică din nou concursul pentru realizarea unor manuale școlare pentru disciplina de cultură și civilizație românească.

Manual (culegere de texte) pentru clasele 1-4	max. 10 coli (A/5)
Manual (culegere de texte) pentru clasele 5-6	max. 20 coli (A/5)
Manual (culegere de texte) pentru clasele 7-10	max. 30 coli (A/5)
Manual sau pachet de manuale pe sfere tematice (7-10)	max. 30 coli (A/5)

Aceste manuale (culegeri de texte) vor forma, pe baza Ordinului MKM 32/1997. (XI.5.), parte integrantă a disciplinei de cultură și civilizație, pe baza cerințelor care vizează studiul acestei discipline. Caracterul manualului va fi cel de *culegere documentară*, *colecție*. Aceste culegeri pot cuprinde toate acele izvoare, documente, creații literare, folclor și alte creații artistice, care servesc la însușirea cunoștințelor la disciplina sus amintită, ținînd cont de specificul de vîrstă al elevilor din clasele respective.

Manualul sau pachetul de manuale, destinat claselor 7-10 va fi realizat pe teme, tot pe baza Ordinului MKM 32/1997. (XI.5.), ca o parte integrantă a întregului program de cunoștințe la disciplina cultura și civilizația română. Ca atare, aceste manuale trebuie să cuprindă toate acele sfere tematice, prin care se pot însuși în mod eficient cunoștințele respective, în conformitate cu cerințele programei.

Aceste manuale trebuie să fie întocmite în limba română.

Pot concura: acele persoane sau colective redacționale, care se simt capabile pentru realizarea acestor manuale și programe.

Asigurăm concurenților: *posibilități de consultație*. Tocmai în acest scop este indicat ca:

concurenții: să prezinte în scris intenția lor de a colabora și de a concura, schițînd intenția concretă: pentru care clasă sau manual s-ar angaja (deci indicînd pentru care manual ar concura).

Prezentările: pentru concurs să se înainteze pe următoarea adresă:

Oktatási Minisztérium Közoktatási és Kisebbségi Kapcsolatok Főosztálya
1055 Budapest, Szalay u. 10-14.

Ministerul își rezervă dreptul ca în cazul cînd la cîte-o categorie nu se prezintă nici la a doua fază concurenți, în acest caz să însărcineze din proprie inițiativă, din proprie răspundere autori de manuale pentru întocmirea acestora.

Aprecierarea proiectelor, respectiv a manualelor se face printr-un juriu format din trei membri, juriu recomandat de Comisia națională a minorităților și de autoguvernările pe țară ale minorității respective.

Preferințe: în aprecierea juriului vor fi privilegiate și se vor bucura de avantaj acei autori, care prezintă manuscrisele gata făcute, bune de tipar.

Premiile concursului:

Locul I: 60.000 ft/coală (de manual redactat)

Locul II: 40.000 ft/coală

Locul III: 30.000 ft/coală.

Termenul de înaintare a lucrărilor: 31 ianuarie 1999.

Adresa: Oktatási Minisztérium Közoktatási és Kisebbségi

Kapcsolatok Főosztálya

1055 Budapest, Szalay u. 10-14.

Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria și Institutul de Cercetări al Românilor din Ungaria

organizează un concurs pentru elevii școlilor românești din Ungaria cu titlul

„TEZAU ROMÂNESC”

Scopul acțiunii: formarea și păstrarea sentimentului de identitate românească.

Teme și domenii:

- Istoria românilor din Ungaria; date de istorie locală a comunităților românești;
- Personalități culturale din trecutul și prezentul naționalității românești din Ungaria;
- Istoricul organizațiilor și instituțiilor românești de ieri și de azi (uniuni, asociații, autoconducători, biserică, școală etc.);
- Tradiții și obiceiuri românești din Ungaria;
- Moșteniri de înțelepciune populară: proverbe, zicători, ghicitori, snoave.

Locul de desfășurare: sediul Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria, 5700 Giula, str. Dózsa nr. 8.

Data concursului: 4 decembrie 1998, la ora 10

Echipele vor fi alcătuite din 5 elevi, din clasele V-VIII.

Înscrierile la concurs le așteptăm pînă la **16 noiembrie 1998** pe adresa Uniunii culturale.

Concursul e sprijinit de către Fundația Publică „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria”.

Tuturor participanților le dorim mult succes!

Dr. Maria Berényi

directoarea Institutului de Cercetări
al Românilor din Ungaria

Florica Santău

președinta Uniunii Culturale a Românilor
din Ungaria

„De la oamenii din sat am primit cea mai valoroasă moștenire...”

În cartierul „Törökzug” din Giula, în subteranul unei scări și-a făcut atelierul croitoreasa **Maria Kóra**, originară din Micherechi. Când o bună cunoștință mi-a propus-o ca pe pricepută și punctuală croitoreasă, m-am interesat de la familia mea cine o fi această fostă consăteană. „E cunoscută ca o săbăiță bună, și degeaba s-a mutat demult din Micherechi, ea o să te cunoască, dacă-i spui a cui ești” – m-a asigurat mama.

Chiar de la prima întâlnire m-a surprins că, Maria Kóra imediat după ce mi-a recunoscut familia și a aflat că mă trag din Micherechi, s-a apucat să vorbească românește. Și așa s-a întâmplat la fiecare întâlnire. Atunci m-am hotărât să pornesc pe urmele acestei vieți dorind să aflu despre această adâncă tragere de inimă spre originea românească.

– Când ați părăsit comuna Micherechi?

– La 15 august 1982. Vă mirați că știu atât de precis, dar s-a întâmplat tocmai de ziua mea onomastică... Am închiriat o locuință în „orașul nemțesc”... Îmi amintesc cât de greu mi-a fost. Mi-a fost dureros să-mi părăsesc locul copilăriei și să încep totul de la început – la Micherechi am lăsat totul. Trei zile am tot despachetat și am aranjat camera, iar apoi m-am dus să mă prezint oficial la „sfatul orășenesc”. Atât de „bine” cunoșteam orașul, încât la reîntoarcere m-am rătăcit, nu am găsit strada și trebuia să mă opresc și să cer informații de la o bătrână... Eu m-am obișnuit greu cu noul mediu. În același timp copiilor mei le plăceau la oraș, la școala românească, unde i-am înscris. N-am s-o uit pe Mariana, care avea pe atunci 7 ani, cum mi-a zis după câteva zile de la mutare: „Mămico, eu așa cunosc orașul, ca palma”. Nu am știut dacă să plîng sau să rîd.

– Când și cum ați reușit să vă mutați într-o locuință proprie?

– După doi ani și jumătate, petrecuți cu croit și cu cusut, uneori lucrînd și noaptea, am reușit să-mi economisesc banii necesari pentru o locuință. Am făcut economii prin toate părțile, de ex. cumpărăturile necesare pentru școlarizare le făceam în România, unde pe atunci toate se puteau cumpăra mai ieftin... În această perioadă m-au ajutat și părinții mei... Am lucrat pentru buticuri, dar veneau și clientele mele din satul natal și am reușit foarte repede să-mi formez o nouă clientelă la Giula. Dar mi-am făurit și un cerc de prieteni pe care puteam conta...

– Cum ați devenit croitoreasă?

– Asta-i o poveste lungă cu o morală actuală și azi. La școala generală am fost printre elevii eminenți, mi-

a plăcut să învăț și aveam planuri să-mi continui studiile. În clasa a 8-a, într-o zi, m-am dus acasă ca să vestesc părinților: „Azi m-am înscris la liceul românesc din Giula”. Însă fruntea tatălui meu s-a încruntat și mi-a zis aspru: „Ori înveți de săbăiță, ori te duci la lucru”. Pe atunci părinții construiau casa și traiul a fost foarte greu pentru toată familia. Fiecare bănuț trebuia adunat – și printre aceste preocupări, studiile de la liceu nu aveau loc. Am plîns mult, dar nu aveam încotro. Toamna, cînd prietenele mele s-au dus la liceu, eu m-am dus, cu lacrimi în ochi, la nană Măriuță a lui Titi (**Maria Pojendán**), care era o croitoreasă cu renume în sat. Făceam lucrurile cu chiu și vai și deseori mă trăgeam într-un colț să plîng. Nană Măriuță avea ochii buni și avea și inimă bună, m-a chemat la ea și mi-a zis: „Marika, hai, nu veni la mine o lună de zile, fă ce vrei și apoi mai vedem noi”. Eu, bucuroasă, hai, fuga acasă. După câteva zile, fără să fac ceva de folos, m-am prezentat într-o brigadă care umbla la cules de croampe și morcovi. Dar așa tînără și slăbuță cum eram, am obosit repede, lucram în condiții grele și mă dureau și palmile, mi-a crăpat pielea. Atunci m-am

hotărît că dacă mi-e sortit să învăț de croitoreasă, voi face chiar așa. M-am reîntors cu bucuria hotărîrii la nană Măriuță, care cu un zîmbet înțelept mi-a zis doar atât: „Marika, dacă vrei și tu, vei fi o săbăiță bună”. Din ziua aceea am învățat serios meseria, mi-am însușit toate „tainele” de la nană Măriuță. Am lucrat mai mulți ani, apoi la 17 ani m-am măritat. La 26 de ani m-am despărțit de soțul meu. În fine, în anul 1985 mi-am găsit noul tovarăș pentru viață...

– Cum ați reușit să dați examenul de croitoreasă?

– După ce Maria Pojendán mi-a confirmat anii de ucenicie și practică de specialitate, mi-am putut continua studiile la Giula pentru obținerea certificatului de croitoreasă... Iar ce interesantă este viața: de acum cinci ani, mă mai ocup și eu uneori de ucenice tinere, viitoare croitorese de la școala de meserii. A învățat la mine meseria practică și **Bernadett Tollas**, o tînără, care după cum am auzit, azi lucrează la Micherechi ca croitoreasă.

– Venind aici, de mai multe ori, am întîlnit în atelier învățătoare, profesoare de origine românească din Micherechi și Giula...

– Chiar și azi vin cu comenzi vechile mele prietene din satul meu natal, dar și multe cunoștințe care s-au stabilit la Giula. Ținem unele la altele...

– Partenerul de viață fiind ungur, cum ați reușit totuși să păstrați limba română?

– Ce înveți o dată atât de bine și ai în sînge, în inimă, e greu să uiți. Apoi, cu fetița mea, Mariana (care lucrează la Primărie, terminînd studii de științe economice) și cu băiatul meu, Gheorghe (care a devenit brutar) am vorbit aproape numai românește... Să vă povestesc ce bine a umblat băiatul meu cînd a fost dus de cătană la Budapesta. Cînd superiorii săi au aflat că știe românește, l-au pus de translator. Așa, Gheorghe, a ajuns într-un loc bun, comod, unde a fost apreciat și s-a simțit foarte bine.

– Cît de des vizitați satul natal?

– Din păcate mă duc numai rareori, cînd îmi vizitez rudele. După divorț mă duceam mai des, mi-a fost foarte greu să mă despărț de prieteni, de rude, de vecini, de tot ce-mi era drag. Dar nu am uitat de unde mă trag. Citesc despre cunoscuți, mă uit la emisiunea românească și cînd întîlnesc oameni din Micherechi în oraș, îi salut, stau de vorbă cu ei. Nu o să uit niciodată, că de la oamenii din sat am primit cea mai valoroasă moștenire: hărnicia lor – cu care am reușit să-mi făuresc și eu o viață deplină.

– anra –

APEL

Oficiul Autoguvernării pe Țară a Românilor din Ungaria solicită și pe această cale asociațiile și instituțiile civile din rîndul minorității române din Ungaria să facă propuneri cu privire la conferirea distincției „**Pentru Românii din Ungaria**”, distincție fondată de A.Ț.R.U.

Propunerile trebuie să conțină datele și activitatea persoanei sau comunității recomandate.

Propunerile pot fi înaintate pe adresa: **Oficiul A.Ț.R.U. 5700 Giula, strada Eminescu nr. 1., pînă la data de 20 noiembrie 1998.**

Giula, 25. Octombrie 1998.

Oficiul A.Ț.R.U.

În ultimii ani, **Lucia Borza** a realizat cîteva manuale și cărți de limbă română care, chiar dacă sînt destinate în primul rînd tineretului școlar, totuși se dovedesc drept cărți utile și pentru adulți, cărți care ajută pe oricine în adîncirea limbii române, în învățarea la scară elementară sau la însușirea unor subtilități legate de locuțiuni sau ortografie.

În șirul acestor noutăți editoriale se înscrie după volumul bilingv de expresii („*Igy mondjuk románul...*”) un îndreptar pentru uz școlar, menit să precizeze accentul și exprimarea grafică corectă a unor cuvinte.

Așa se spune...

asa se pronunță...

asa se scrie... corect

– este titlul noii cărți care, deși numai *cărțică*, se dovedește imediat, după prima răsfoire, deosebit de utilă. Ca într-un vocabular, cuvintele sînt culese în ordine alfabetică, iar apoi se precizează formele practice de folosire, variantele corecte sau eronate. Explicațiile sînt ingenios realizate tehnic, prin diferite moduri și caractere de scris, prin prescurtări și explicații esențiale. Utilitatea cărții, în sensul de mai sus, se poate dovedi cel mai bine prin cîteva exemple. La litera **î**, prefixul **în** dă adeseori bătaie de cap: cînd se dublează consoana, cînd se scrie doar un singur „n”. Iată, cum se înșiră cuvintele în manual:

înlăcrima vb. (sil. în-lă-cri-ma) nu înlăcrăma

Din inițiativa și
din resursele financiare
ale autoarei*

Așa se spune...,

asa se pronunță...,

asa se scrie... corect

Mic îndreptar pentru uz școlar

înlănțui vb. (sil. în-lăn-țu-i) ind.prez. înlănțui, înlănțui, înlănțuie (sil. în-lăn-țu-i) conj. prez. 3 să înlănțuie

îneebuni vb. (se scrie cu doi n)

înnegri vb. (se scrie cu doi n)

înnoi vb. (se scrie cu doi n; sil. în-

no-i) ind. prez. 1 înnoiesc)

înnoda vb. (se scrie cu doi n)

înnora vb. refl. (se scrie cu doi n) ind. prez. 3 se înnorează

înota vb. (se scrie cu un n).

Dar în mod asemănător găsim și formele corecte ale altor cuvinte cu prefixul „în” și „în”. Iar un alt avantaj al cărții: găsim grafia multor cuvinte relativ noi, despre a căror scriere există și pînă acum dileme. La fel este deosebit de utilă lista prescurtărilor și pronunțarea unor cuvinte străine intrate în ultimii ani în vocabularul limbii române.

Nu se poate încheia recenzia sumară fără a atrage atenția asupra unui capitol de gramatică aplicată. În tabele de conjugare se precizează cum se leagă formele neaccentuate ale pronumelor personale de verb. Este poate cea mai delicată parte a conjugării verbelor românești, de folosirea căreia se tem și mulți scriitori experimentați. Deci, precizarea acestor forme *pare-mi-se* deosebit de utilă, ca atare *recomanda-le-aș* manualul tuturor celor care au în doieli și în această privință.

* Doamna Lucia Borza a editat volumul din resurse financiare proprii, iar după apariție a donat majoritatea volumelor, împărțindu-le personal școlilor noastre. Cei care ar dori să procure **Îndreptarul**, îl pot procura la Editura „NOI”, precum și la Sediul Uniunii Culturale din Giula.

E. I.

Pios omagiu poetului Lucian Magdu

Cea de-a III-a ediție a Concursului de recitări la Bătania

În cursul zilei de 30 octombrie a.c., Școala Generală Românească din Bătania a găzduit un eveniment de mare însemnătate, tradițional pe țară, anume: cea de-a III-a ediție a **Concursului de recitări „Lucian Magdu”**. De data aceasta, acțiunea de prestigiu, organizată de Fundația Culturală „Lucian Magdu” din oraș pentru elevii claselor V–VIII din cadrul școlilor românești și unde româna se predă ca disciplină a antrenat concurenți din localitățile: Aletea, Apateu, Bătania, Chitighaz, Giula, Lökösháza, Micherechi, Otlaca-Pustă și Săcal.

Recenta mișcare literară (onorată și de **Angyolkó Tompán** și **Traian Kreszta**, membri ai conducerii Autogovernării minoritare române din localitate), ca și în anii precedenți a fost consacrată pioasei amintiri a valoroasei personalități a comunității românești din Ungaria: **dr. Lucian Magdu**, medic, poet, regizor, marele fiu al Bătaniei, stins din viață prematur și tragic.

Întrecerea actuală a fost deschisă de părintele **Ilie Ciocan**, președinte de onoare al Fundației, adresându-se oaspeților prin câteva cuvinte amicale de salut, iar în continuare a evocat personalitatea celui mai mare poet al românilor din Ungaria; fiul drag al acestor meleaguri:

„...Lucian Magdu face parte din acele suflete mari, bune și mai ales frumoase care a intrat în posteritate, în inima celor dragi care l-au prețuit și admirat pentru tot ceea ce a făcut, dar mai ales pentru ce ne-a lăsat. Nu cred că greșesc afirmând că Lucian Magdu, poetul ocupă un loc aparte în ierarhia poetilor români din Ungaria, și așa puțini la număr.

De aceea, noi cei de aici, românii din Ungaria, avem datoria sfântă de a păstra și îngriji puținele valori literare.

Deși manifestarea poeziilor sale scrise în limba maghiară, Lucian Magdu nu și-a declinat menirea și naționalitatea de român.

Chiar tematica și locul de inspirație în poeziile sale trădează definirea sa ca român, tematică luată din viața celor din jur și nu în ultimul rând familia pe care a iubit-o atât de mult.

Sfârșitul său tragic a întrerupt o activitate culturală promițătoare. Totuși cei 31 de ani ai lui Lucian Magdu, ne-au lăsat un vers, o carte, un gând pe care avem datoria nu numai să-l păstrăm, dar să-l și arătăm altora.

Chiar poetul ne cere acest sublim gest de conștiință în poezia sa Cît am trăit...

„Și nu uitați ca uneori
în clipele de fericire rară
să v-amintiți și de aceea
care cu voi
a rîs și a plîns.”

Este, spune poeta **Maria Berényi**: »un pelerin al vieții« Da, și adăugăm noi: un veșnic și mare călător care se oprește la curtea copilăriei, a dragostei, a naturii, a istoriei neamului și la curtea misterioasă a întregii existențe.

Iar pictorul **Ștefan Oroian** într-un moment trist, dar foarte inspirat ni-l prezintă pe Lucian Magdu, ca pe o ființă sacră, identificată prin puterea de sacrificiu cu Iisus Hristos:

»Cristos a înviat... Tu trăiești prietene în amintirile noastre... auzim timbrul vocii tale, pașii tăi, virtutea și vibrația nervilor tăi. Pășim, zburăm cu gândurile tale geniale și soarele-i mai strălucitor și frunzele sînt mai verzi cînd te simțim în mijlocul nostru.»

...Treizeci de ani de la sfârșitul poetului, zece ani de la moartea tatălui său, distinsul preot **Ioan Magdu** și șase săptămîni de la plecarea în vecie a iubitei mame sale preoteasa **Maria** și nu în ultimul rând un gând de compasiune și mîngîiere surorii poetului, doamna profesoară **Delia Magdu**...

În continuare i-a salutat călduros pe musafiri: doamna directoare a școlii-gazdă, **Ivona Figuli**, președintele Fundației, prezentînd pe urmă programul zilei, îndrumările referitoare la desfășurarea întrecerii, care s-a ținut de altfel pe categorii de vîrstă (clase V–VI și VII–VIII) și tipuri de școli (în total: patru grupe) în condiții favorabile, într-o atmosferă familială.

Concursul propriu-zis a fost urmat de un scurt răgaz, clipe de reculegere, depunerea unei jerbe de flori la placa memorială așezată pe peretele casei, unde poetul a văzut lumina zilei.

După servirea mesei comune au fost înmînate premiile binemeritate, pe locurile I–III fiind clasați următorii concurenți, pe care-i felicităm și noi și pe această cale:

– Școli generale românești:

clasele V–VI:

locul I: **Noemi Marc** (Micherechi)

locul II: **Agneta Lővei** (Giula)

locul III: **Carol Mohácsi** (Aletea)

clasele VII–VIII:

locul I: **Andrea Burlász** (Bătania)

locul II: **Silvia Ardelean** (Micherechi)

locul III: **Carmen Lițiu** (Chitighaz)

– Școli generale unde româna se predă ca obiect de studiu:

clasele V–VI:

locul I: **Petru Dráguly** (Apateu)

locul II: **Timea Máté** (Lökösháza)

locul III: **Mario Túri** (Săcal)

clasele VII–VIII:

locul I: **Andrea Gergely** (Otlaca-Pustă)

locul II: **Aneta Gurbai** (Săcal)

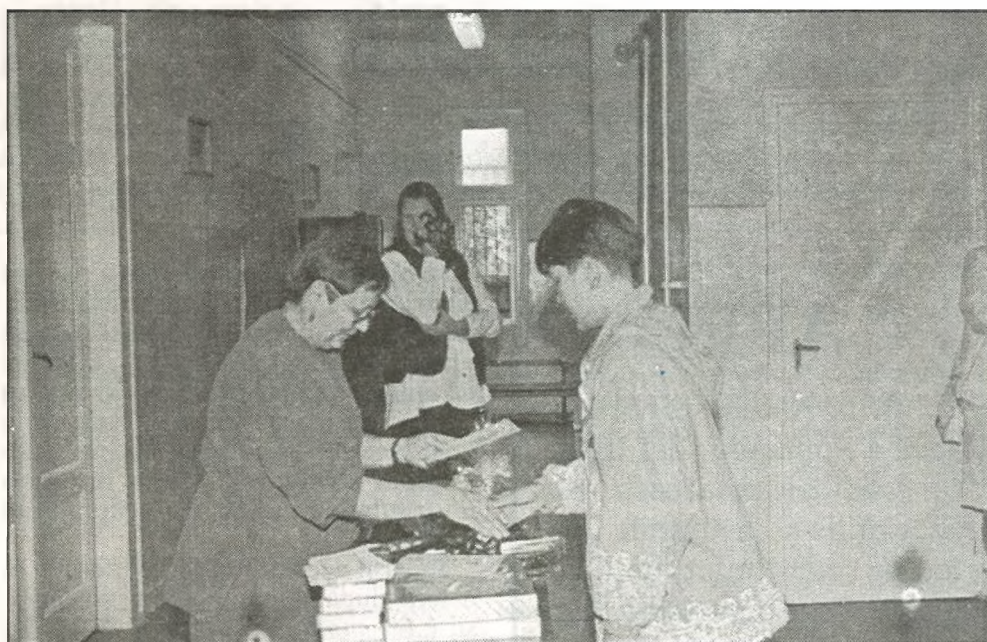
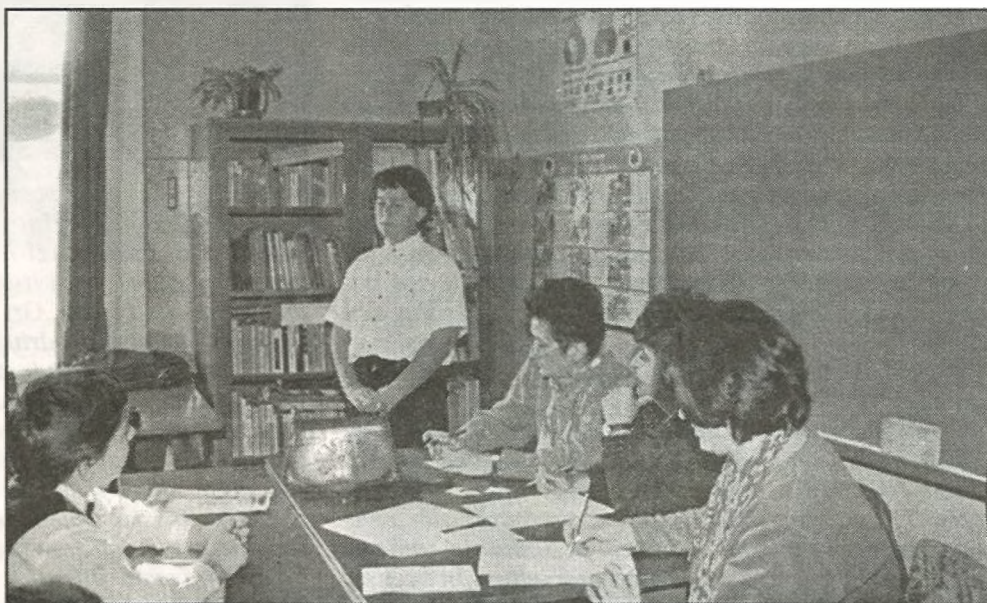
locul III: **Enikő Tóth** (Apateu)

Toți participanții întrecerii (chiar și profesorii îndrumători) au fost răsplătiți cu cadouri și mici atenții, ceea ce (și de fapt întregul concurs) se putea realiza cu sprijinul financiar oferit de Fundația Publică „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria”, Asociația Românilor și Fundația Culturală „Lucian Magdu” din Bătania.

Precum s-a apreciat la sfârșitul acțiunii de către organizatori, dar și de președinții juriilor, profesorul **Aurel Unc** și directorul **Daniel Negrea**, recenta ediție a întrecerii a reușit să aducă un pios omagiu adus poetului bătănian, copiii recitînd frumos și sensibil, dovedind o pregătire foarte serioasă.

Participanții au părăsit Bătania cu amintiri frumoase, cu cadouri valoroase, cu simțul că au reușit să contribuie după posibilitățile lor la păstrarea și promovarea limbii materne și a tezaurului cultural-literar al minorității române de pe meleagurile noastre.

– E. Bányai –

La Aletea

„Grupă românească” la grădinița de copii

Într-o zi ploioasă, posomorită de toamnă, am vizitat **Grădinița de copii nr. III.** din Aletea, de pe strada ce duce spre Chitighaz. Terminându-se ocupațiile de înainte de masă, prichindeii erau pregătiți pentru a ieși în curte, la joacă, să se miște puțin la aer, pentru ca masa și somnul de prânz să le pice și mai bine.

Am rugat-o pe **Marta Takács**, conducătoarea instituției, să ne informeze în general despre situația actuală, despre problemele specifice, despre predarea limbii române, despre numărul copilașilor înscriși.

– M-ați întrebat despre efectivul grădiniței. În ultimii ani numărul preșcolarilor înscriși s-a ridicat încetul cu încetul în această parte a localității. Actualmente avem 71 de copii, împărțiți în trei grupe – a-nceput să-mi povestească conducătoarea.

– Iar condițiile materiale, personale, cum sînt?

– Nu vreau să mă plîng, fiindcă știu bine, că există grădinițe și mai puțin înzestrate, dar ne putem considera la un nivel ceva mai bun decît gradul mijlociu. Trebuie să uităm de problemele zilnice, să ne facem datoria conform posibilităților și împrejurărilor asigurate. Ceea ce am dori, ar fi mijloacele audio-vizuale didactice, pe care de ani în șir nu reușim să le procurăm. Reducerea personalului a fost o constrîngere negativă, pentru că patru educatoare nu sînt suficiente pentru desfășurarea activității instructiv-educative corespunzătoare de azi.

Aici aș preciza mai ales problema orelor de după-masă, cînd o singură educatoare activează cu cei 33 de copii. Deci avem și noi dificultăți, dar știu că majoritatea grădinițelor din țară se confruntă cu diferite greutăți...

– La grădiniță se predă și limba română...

– Cum să nu! La fel ca și la Grădinița nr. IV. din oraș. Ca o noutate aș aminti însă că din anul trecut am introdus o nouă formă pentru această activitate. Anume: am înființat o așa-zisă „grupă românească”, compusă deocamdată din 24 de copii, care „lucrează”, învață limba cu educatoarea **Viorica Baranyi Ferenczi**.

– Părinții au fost de acord cu înscrierea copiilor în această grupă?

– Cu părinții avem relații permanente, astfel le-am propus posibilitatea, de care chiar s-au bucurat. În această regiune, știți, locuiesc multe familii de origine română, chiar dacă acasă cu copiii nu mai vorbesc românește... În orice caz, la noi s-au creat condițiile de îmbogățire a cunoștințelor de limbă, jumătatea ocupațiilor desfășurîndu-se românește. Bineînțeles doar prin anumite jocuri, cîntece și poezii, ușurel se poate îndrăgi limba. Avem și copii de șvabi și din familii mixte, dar cu toții învață cu plăcere româna prin poezioare, cîntece, expresii legate de viața de fiecare zi, de diferite teme specifice mediului înconjurător etc. Ei încă nici nu știu ce importanță mare are cunoașterea unei alte limbi, mai ales a românei, cu care seamănă mult limbile franceză, italiană, spaniolă, portugheză... Eu, de pildă, din proprie inițiativă am învățat românește, însușindu-mi cunoștințele de la tata, care vorbește și azi românește, deși nu e român.

– Copiii învață cu plăcere româna... Totuși mi se pare ciudat, că nu se înscriu apoi la școala românească...

– Cu această constatare sînt și eu de acord. Dar credeți-mă din an în an fac tot posibilul, însă fără un rezultat considerabil. La început însușirea e enormă, dar cînd se apropie școlarizarea, toată lumea o ia în altă direcție. Anul acesta o singură fetiță a mers la școala românească, mamă-sa fiind venită din România și-a înscris toți copiii acolo. Nu înțeleg: mulți

se consideră români, dar cînd e vorba de a-și înscrie copilul la școala românească, părinții aleg o altă școală...

Oare cine e de vină? mi-am pus întrebarea...

La despărțire, doamna Takács și-a exprimat mulțumirea, că Autogovernarea minoritară română întreține relații permanente cu grădinița și speră și în viitor într-un ajutor din partea oricărei instituții, sau persoane dornice să contribuie la îmbunătățirea predării românei.

– E. Bányai –

Comunicat

Asociația culturală a românilor din Chitighaz comunică că: prin contribuția sprijinitorilor care au oferit 1% (decu unu la sută) din impozitul pe venitul personal pe anul 1997, contul Asociației, a crescut în 1998 cu o sumă totală de 4700 de forinți. Această sumă a fost cheltuită în întregime pentru sprijinirea programelor corului Asociației.

Mulțumind și pe această cale pentru ajutor contăm și în viitor pe sprijinul Dumneavoastră.

Ana Buha
președintele

Asociației culturale a românilor din Chitighaz

OPINIA COPILOR

Dragi copii! Această rubrică este a voastră! Vă stă la dispoziție în orice caz cînd aveți o părere despre orice vă interesează, indiferent din ce domeniu. Din cînd în cînd o să vă mai adresăm și noi cîte-o întrebare, dar așteptăm și scrisorile voastre. Să ne scrieți ce vă preocupă, ce v-a plăcut, ce nu v-a plăcut, ce ați rezolva altfel. Dar tot așa aveți posibilitatea să puneți întrebări unor oameni cunoscuți din rîndurile noastre, ale adulților.

Deci vă rog, nu fiți timizi și scrieți-ne!

Ana Radics

Poate ați auzit și voi cîte ceva despre problemele din sectorul agrar, referitoare la valorificarea grîului. La întrebarea mea: ce ați face cu cantitatea uriașă de grîu care s-a produs în anul acesta, mi-au răspuns cîteva elevi de la școala generală din Otlaca-Pustă. Hai, citiți ce părere au colegii voștri!

☞ Dacă ar fi bizuit pe mine această problemă, eu aș împărți din grîu acelor oameni care cresc mai multe animale. Aș da și oamenilor bogați, care lucrează. Iar dacă tot ar mai rămîne, mi-aș cumpăra și eu animale de îngrășat, și după ce le-aș vinde, aș cumpăra case mici familiilor cu mai mulți copii. Dar le-aș da și bani să poată trăi.

(Zsolt Mazula, clasa a 6-a)

☞ Eu aș cumpăra tot grîul, l-aș duce la moară, l-aș măcina, aș depozita făina, iar apoi aș coace pîine pentru cei săraci, ca să nu fie atîția oameni flămînzii în țara noastră. Dar aș trimite pîine și în acele țări unde este război. Deci sînt locuri unde să se pună grîul. Dar s-ar putea trimite din el și în satele mici, unde să se vîndă mai ieftin.

(Andrei Rajeczki, clasa a 6-a)

☞ Grîul cultivat care nu poate fi vîndut l-aș împărți printre oameni sau l-aș depozita pentru vremurile cînd va fi recoltă mai slabă. Apoi, aș coace multă-multă pîine, ca iarna, cînd e vîfor mare, să fie și la sate pîine destulă.

(Ana Lászk, clasa a 6-a)

☞ Eu aș împărți din grîu animalelor, care cu încetul l-ar mîncea. Și aș face pîine multă pe care aș duce-o la alimentară să se vîndă ieftin oamenilor săraci.

(Ștefan Gergely, clasa a 6-a)

☞ Eu aș vinde grîul industriei de morărit și aș vinde și în alte țări. Iar ce mai rămîne, l-aș vinde comercianților.

(Gyöngyi Kleman, clasa a 8-a)

☞ Eu aș vinde grîul pentru bani buni comercianților. Aș da și părinților mei, și am depozita pentru anul viitor, ca atunci să nu trebuie să ne cumpărăm. Dar aș și măcina din grîu, ca să avem făină multă.

(Andrea Gergely, clasa a 8-a)

S-au împlinit recent 325 de ani de la nașterea lui **Dimitrie Cantemir** (n. la 26 octombrie 1673 la Iași) și 275 de ani de la moartea sa (m. 21 august 1723 la Dimitrievka, Rusia).

Prozatorul, istoricul, filozoful și umanistul Dimitrie Cantemir a fost fiul lui Constantin Cantemir, domn al Moldovei (1685–1693) și al Anei (n. Bantaș), femeie distinsă și cultă, nepoata doamnei Anastasia, soția Ducăi-Vodă. Viitorul cărturar va purta numele nașului său, domnul de atunci al țării, Dumitrașcu Vodă Cantacuzino.

Tatăl, Constantin Cantemir, „carte nu știe, ce numai iscălitura învățase de o face” (notează Neculce) a hotărât să dea fiilor săi o educație aleasă.

Tinărul principe învață la Iași, supravegheat de cărturarul grec Ieremia Cacaveia – călugăr, predicator și pedagog de renume în epoca sa. Acest prim dascăl a marcat în mod definitiv evoluția viitorului savant transmițându-i o solidă cultură greco-latină și cîntînd să-l inițieze în principiile filozofice de bază.

Pentru a fi siguri de credința domnului Moldovei, în vremurile nestatornice care s-au ivit o dată cu nesfîrșitele războaie dintre turci și leși. Poarta îl cere pe Dimitrie Cantemir ca ostatic la cincisprezece ani. Continuă studiile la Academia Grecească a Patriarhiei din Constantinopol. Aici a trăit, cu întreruperi, mai bine de douăzeci de ani, cunoscînd lumea musulmană, vechea înțelepciune arabă, credințele și limbile orientale: „La-com de a ști și de a învăța atît lucrurile de obște cît și cele osebite”, a studiat, pe lîngă limbile turcă, arabă și persană, istoria, teologia, folclorul mahomedan, devenind primul nostru orientalist. Tot în timpul anilor petrecuți la Constantinopol cunoaște pe Effendi Saadi (filozof și matematician, de la care învață turcește și cu care întreține interesante discuții pe teme religioase), filologul Iacomîn, arhiepiscopul Meletie de Arta, muzicanții Kiemani Ahmed și Angeli. Alături de studiile clasice greco-latine, aici se preda filozofia, medicina și geografia.

Pătrunde în mediul ambasadelor puterilor străine, înfîlnindu-i pe trimișii regelui Ludovic al XIV-lea, ai țării Rusiei și ai Olandei.

Crescut și educat în acest mediu, era evident ca ilustrul cărturar să nutrească ambiții politice.

La doi ani după moartea tatălui său, boierii îl numesc

DIMITRIE CANTEMIR

domn al Moldovei, dar neprimind confirmarea sultanului se întoarce la Constantinopol. Se căsătorește cu domnița Casandra, fiica lui Șerban Cantacuzino, ajungînd astfel pretendent la tronul Țării Românești, fapt ce nu putea decît să stîrnească nemulțumirea și temerile lui Brâncoveanu. Una din cărțile sale, *Istoria ieroglifică* (1710) va deveni expresia artistică a înclăștărilor dramatice dintre partida brîncovenilor și cea a cantemireștilor. La 14 noiembrie 1710 este numit domn al Moldovei, omul său de încredere devenind Ion Neculce. Revenit la tro-

nul Moldovei s-a aliat cu țarul Petru cel Mare, înșelînd încrederea turcilor. În urma victoriei turcilor asupra armatelor aliate româno-ruse de la Stănilești (1711) părăsește țara, stabilindu-se în Ucraina (1711–1719), apoi la Petersburg (1719–1723). A fost ministru și sfetnic al țarului Petru I. În anii care au urmat, faima de cărturar a lui Dimitrie Cantemir a devenit europeană. Dintre lucrările mai importante amintim: *Divanul sau gilceava înțeleptului cu lumea*, lucrare de factură filozofică concepută sub forma unui dialog – disputa între spirit și trup, mai mult un tratat de etică... un eseu, *întîiul eseu din literatura noastră*”. (Al. Piru)

Redactează impulsional la Leibniz *Descrierea Moldovei*. La propunerea filozofului german, pe baza acestei cărți, este ales membru al Academiei din Berlin (1714). Scrierea a fost prima lucrare de etnografie românească. Autorul întregeste referirile la spațiul geografic și trecutul exemplar prin schița unui profil spiritual al poporului nostru. Urmează *Istoria Imperiului Otoman* (1716) tradus în engleză (1734), franceză (1742) și germană (1745). Prin *Hronicul vechimii romano-moldovlahilor* (1717–1722) evocă și evaluează, după sursele timpului, perioada începutului pînă la „descălecăt”.

Moare la reședința sa de la Dimitrievka, în vîrsta de cincizeci de ani. A fost înmormîntat la Moscova dar osemintele i-au fost aduse în țară și reînhumate la Biserica „Treierarhi” din Iași (1935).

Atît pe baza experienței personale cît și a unei documentații impresionante, Dimitrie Cantemir a oferit lumii creștine occidentale a timpului prețioase descrieri, unele unice, asupra civilizației musulmane referitoare la instituții, cultură, religie, organizarea statală, viața socială.

Personalitatea lui Dimitrie Cantemir a fascinat nume ilustre ale literelor noastre precum Hașdeu, Eminescu, Iorga, Blaga sau Sadoveanu care au preluat direct sau indirect, sugestii ale vastei sale opere, dezvoltîndu-le apoi la modul propriei lor personalități.

Numit de George Călinescu „Lorenzo de Medici al nostru”, Dimitrie Cantemir rămîne una din personalitățile marcante ale umanismului românesc. Preocupările sale multiple pentru istorie, geografie, literatură, filozofie, logică, muzică fac din el omul de cultură total.

Elena Munteanu

Despre obiceiurile de la logodnă și de la nuntă

Drept aceea, dacă unui flăcău îi place o fată, atunci el trimite la părinții ei oameni pe care ei îi numesc, cu o rostire latinească stricată, pețitori, adică petitores. Aceștia isco-desc mai întîi pe departe gîndurile bătrînilor, ca să nu pătească rușinea să nu vrea părinții fetei. Dacă bagă de seamă însă că aceștia vor s-o dea atunci se duc cu toate rudenile mirelui în casa fetei. Cel mai de frunte dintre pețitori, numit staroste, începe să rostească vorbele pe care vrem să le dăm aici, fiindcă aproape pretutindeni sînt la fel: „Moșii și strămoșii părinților noștri, umblînd la vînat prin codri au dat peste țara în care locuim noi acum și în țara asta trăim, ne hrănim și ne întărim cu laptele și mierea ei. Îmboldit de pilda lor, măritul boier cutare, în vreme ce umbla după vînat pe cîmpii, prin codri și prin munți, a dat de o ciută, care, sfioasă și cuminte nu i-a îngăduit să-i vadă fața, ci a luat-o la fugă și s-a ascuns. Am pornit pe urmele lăsate de copitele ei, care ne-au adus pînă în casa aceasta; de aceea voi trebuie sau să ne dați sau să ne arătați încotro a fugit vînatul pe care l-am gonit cu osteneală și sudoare din pustietăți”. Acela ce rostește vorbele acestea mai adaugă încă vreo cîteva alte vorbe cu tilc și înflorite, pe care le poate ticlui. Părinții răspund la început că în casa lor n-ar fi venit acest fel de vînat; oaspeții s-au încurcat în urmele pe care au venit, ciuta ar putea fi ascunsă pe la vecini. Iar dacă pețitorii stăruie să li se arate vînatul, atunci se aduce o fată bătrînă, urîță și îmbrăcată în zdrențe și îi întreabă dacă aceasta e ciuta pe care o urmăresc. Pețitorii răspund: „nu!” și adaugă că vînatul lor are plete bălaie, ochi de șoim, dinți ca șiragul de mărgele, buze mai roșii decît cireșile, trup ca de leoaică, pieptul ca de gîscă, gît ca de lebădă, degete mai netede decît ceara și fața mai strălucitoare decît soarele și luna.

La urmă, cînd pețitorii se laudă cu sila și cu armele, atunci părinții scot fata la iveală, împodobită după puterile lor. Cînd o văd, pețitorii spun îndată că ea este ciuta căutată. Apoi cheamă un preot sau, dacă acesta este prins cu alte trebi, pe cei mai bătrîni dintre vecini și înaintea lor logodnicii își schimbă inecele. Isprăvind-se această, părinții ascund îndată fata și se întinde masă, la care, înainte să se scoale, se hotărâște ziua nunții.

Duminica se strîng toate rudenile mirelui ca să aducă mireasa și trimit înainte colăcari ca să vestească sosirea mirelui. Cînd aceștia văd că vine mirele, îi lasă pe colăcari – nu fără ocări – și se grăbesc spre casă. Dacă aceia care îl însoțesc pe mire pot să se ia după dînșii și să-i înhațe, atunci obișnuiesc să-i lege vîrtos și să-i ia cu ei. La urmă, cînd oaspeții celor două părți se adună în casa miresei, se pune la cale o întrecere de cai, hotărîndu-se o răsplată și anume: la oamenii de rînd, o năframă cusută frumos, iar la cei mai avuți, o bucată de pînză sau de mătase de bun preț. Apoi trimit înainte oameni care hotărîsc ființa și, după ce dau semn de pornire printr-unul dintr-înșii care fac strigarea, aceia ce cred că au caii cei mai buni le dau pînteni. Învingătorul primește răsplata din mîna miresei, iar calul e împodobit cu o cunună de flori împletită meșteșugit. Spre seară, după vecernie, logodnicii sînt duși la biserică cu cît

alai le stă în puteri, ca să primească binecuvîntarea bisericească. În mijlocul bisericii se așterne un covor, pe care stă la dreapta mirele, iar la stînga mireasa. În vreme ce stau acolo, li se pun sub amîndouă tălpile galbeni, iar la oamenii de rînd, lei prin care se înțelege că s-au lepădat de lume și că trebuie să calce în picioare marea acestora. Îndărătul lor stau nunul și nuna, ținînd două lumînări la fel de mari și de grele. În vremea aceasta preotul rostește rugăciunea obișnuită la cununie și le schimbă de trei ori inecele. După ce pune celor doi miri cununile pe cap, îi poartă prin mijlocul bisericii la fel ca la danț, în vreme ce cîntăreții înalță cîntarea obișnuită la acest prilej. În această vreme rudele împrăstie printre cei din jur bani mărunți, nuci și hamei uscat, ca să arate prin asemenea pilde că se roagă lui Dumnezeu dătătorul de viață pentru rodnicia hameiului și a nucilor, iar de toate avuțiile și semețiile acestei lumi trebuie să se lepede. Preotul dă la urmă celor doi cununați să guste de trei ori pîine întinsă în miere, semn al dragostei și unirii veșnice. Și ca să dea prilej celor dimprejur să rîdă la această ceremonie voioasă, îi lasă pe miri să încerce de trei ori în zadar să apuce din îmbucătură. După ce se sfîrșesc toate, toți se întorc, în aceeași rînduială în care au venit, la casa miresei, a cărei față e acoperită cu o pînză subțire de mătase roșie, prinsă cu două bolduri, pe care la urmă, cînd mireasa e dusă la culcare, frații sau rudenile miresei le înfig în perete deasupra capului mirilor. În vremea aceasta mîncîncă și bea, cîteodată pînă la al treilea ceas al dimineții.

După acest ceas, bucătarii pun pe masă un cocoș fript cu pene cu tot; unul dintre oaspeți se ascunde sub masă, cîntă cocoșește și vestește zorii zilei. Oaspeții dau după aceea bucătarului bacșiș și se ridică cu toții de la masă; iar mirele, care își ține mireasa de mîna, se așează în mijlocul camerei. Apoi un diac citește cu glas tare foaia zestrei, iar toate aceste lucruri, care au fost puse într-o cameră deosebită ca să poată fi văzute de fiecare, sînt încărcate într-o căruță și duse acasă la mire. Apoi acela care vorbește părinților miresei în numele ei pomenește nașterea, creșterea și toate celelalte binefaceri primite de la ei; le mulțumește pentru toate și le cere binecuvîntarea, pe care părinții i-o dau ei înșiși sau pun pe altcineva să i-o dea în numele lor și roagă pe Dumnezeu și pe îngerul lor pîzitor să le dea celor cununați dragoste credincioasă și așternut nespurcat, iar la urmă le aduce paharul de despărțenie – care se numește paharul căii albe – lăsîndu-i apoi să plece din casa lor. Cînd dau să pășească peste pragul casei, îi opresc frații miresei sau, dacă aceasta n-are frați, frații părinților ei, cu sabia goală, pe care o înfig de-a curmezișul în stîlpul ușii. Mirele scapă de ei dîndu-le fie un cal, fie un alt dar pe care îl are la îndemînă. Mireasa se urcă singură (pentru că nu-i este îngăduit să ia din casa părintească nici o slugă) într-o căruță, însoțită de mama sau sora mirelui, și îl urmează pe bărbatul ei, care merge înainte. Cînd ajung la casa mirelui – după ce se mai deșartă încă vreo cîteva pahare de vin – pe tineri îi duc nașii în odaia de culcare.

Dimitrie Cantemir
Descrierea Moldovei Capitolul al XVIII-lea
(fragment)

Programul
MTV1Az MTV
műsoraProgramul
TV2A TV2
műsoraProgramul
RTL KlubRTL Klub
műsoraProgramul
TV RomâniaA Român
TV műsora

November 9. hétfő

5.50 Nap-kelte 9.35 Bor és hatalom (sp. sor.) 10.05 Terra X (német sor.) 10.55 Mércé 11.30 A szerelem jogán (braz. sor.) 12.00 Déli harangszó 13.05 Erdészház Falkenau (német sor.) 14.00 Patrín-Úzenet-Vorba 14.25 Domovina 14.50 Magyar felfedezők 15.10 Vízi zsaruk (ausztrál sor.) 15.50 Életjel 15.55 Délutáni rendelés 16.10 Holdfényes történet (német sor.) 17.00 Hírek 17.05 Euro-percek 17.10 „Engedjétek hozzám...” 17.20 Cimborapadlás 17.45 Dörmögők legújabb kalandjai 18.00 Mixiklub 18.20 A bestia (braz. sor.) 18.45 Körzeti híradók 19.00 A bestia (braz. sor.) 19.25 Ilyés Gyula: Széchenyi hídja 19.30 Híradó 20.00 Visszatérés Édenbe (ausztrál sor.) 20.45 Huszonegy VOLT 21.00 Nyitott száj 22.00 Hírek 22.05 Aktuális 22.25 Kenő 22.30 Szabad verseny 23.00 Földön járó borások (dyk.-film).

November 10. kedd

5.50 Nap-kelte 9.30 Bor és hatalom (spanyol sor.) 10.05 Walt Disney bemutatja (ism.) 11.10 Válaszolunk... 11.30 A szerelem jogán (br. sor.) 12.00 Déli harangszó 13.05 Erdészház Falkenau (német sor.) 14.00 Slovenski utrinki 14.25 Unser Bildshirm 14.50 Vivát Benyovszky! (sorozat) 16.00 Drog – szerviz 16.10 Holdfényes történet (német sor.) 17.00 Hírek 17.05 Katolikus krónika 17.25 Kisokos 17.45 Viktor és Marika 17.55 Hang-szál(l) 18.20 A bestia (br. sor.) 18.45 Körzeti híradók 19.00 A bestia (br. sor.) 19.30 Híradó 20.00 Vészhelyzet (am. sor.) 20.45 Bohózatalbum 21.00 Kriminális 21.30 Telemázi 22.00 Hírek 22.05 Aktuális 22.25 Kenő 22.30 Publikum 23.00 MM 23.05 Amine emlékezete (tévéfilm).

November 11. szerda

5.50 Nap-kelte 9.35 Bor és hatalom (spanyol sor.) 10.00 Terra X (német sor.) 10.45 Zöld béka 11.00 Zöldpont (magazin) 11.30 A szerelem jogán (br. sor.) 12.00 Híradó 13.05 Erdészház Falkenau (német sor.) 13.50 Van öt perce? 14.00 Hrvatska krónika 14.25 Ecranul nostru 14.55 A mi huszadik századunk (angol sor.) 15.50 Csellengők 15.55 Alfa szolgálat 16.10 Holdfényes történet (német sor.) 17.00 Hírek 17.05 Protestáns napok 17.30 2 x 7 (ajánlóműsor) 17.50 Állati pótpapa 17.55 Hang-szál(l) 18.20 A bestia (br. sor.) 18.45 Körzeti híradók 19.00 A bestia (br. sor.) 19.30 Híradó 20.00 A kulcs (játékos show-műsor) 21.00 Pegazus 22.00 Hírek 22.05 Aktuális 22.25 Kenő 22.30 Stúdió '98 23.00 A jó feleség (ausztrál film).

November 12. csütörtök

5.50 Nap-kelte 9.35 Bor és hatalom (spanyol sor.) 10.05 21. Nemzetközi Cirkuszfesztivál, Monte-Carlo 10.35 Mosoly a javából (ism.) 11.30 A szerelem jogán (br. sor.) 12.00 Déli harangszó 13.00 Derrick (német sorozat) 14.00 Együtt 14.50 Van egy fantasztikus ötlete? 15.55 Sorstársak 16.10 Holdfényes történet (német sor.) 17.00 Hírek 17.05 Az utódok reményessége 17.25 Jövő-menő 17.45 Utazások Meseországban 17.55 Hang-szál(l) 18.20 A bestia (br. sor.) 18.45 Körzeti híradók 19.00 A bestia (br. sor.) 19.30 Híradó 20.00 Hétköznapi hősök (olasz film) 21.35 Tinédzser-parti 22.05 Hírek 22.10 Aktuális 22.30 Kenő 22.35 Világkép 23.05 MM 23.10 A vágy villamosa (am. film).

November 13. péntek

5.50 Nap-kelte 9.35 Bor és hatalom (sp. sor.) 10.10 Terra X (német sor.) 11.00 Túrabakancs (turistamagazin) 11.30 A szerelem jogán (br. sor.) 12.00 Déli harangszó 13.05 Szennázó (kanadai sor.) 14.00 Nemzetközi Doromb Fesztivál 14.30 A lényeg 15.00 Körzeti magazinok 16.00 Lét-kép 16.30 Úrgammák (sci-fi sor.) 17.00 Hírek 17.05 Evgyűriúk 17.35 Téka 17.50 Ablak 18.45 Körzeti híradók 19.00 Familia Kft. 19.25 Benjámin László: A Vadaskerti úttól a Kálvin térig 19.30 Híradó 20.00 Ally Mcbeal (amerikai sor.) 20.40 Extrém kóktél 21.00 Az öt zsaru (sor.) 21.50 Fészek 22.00 Hírek 22.05 Aktuális 22.25 Kenő 22.30 „Szerencse-nap” 23.40 Képűjság.

November 14. szombat

5.50 Nap-kelte 6.00 Híradó 6.10 Közlekedés 6.30 Hírek. Lapszemle 7.00 Híradó 8.00 Jó reggelt adj, Istenem! 8.10 Rajzfilmstárók parádéja 9.05 Fazonok 9.25 Harry és még egy jómadár 9.50 Mikrokozmosz 10.15 Trópusi hőség (kanadai-mexikói sor.) 11.10 Szerelmek Sant-Tropez-ban (francia sor.) 12.00 Hírek 12.05 Nótaszó 12.35 Telesport 13.35 A hiénakutya alkonya (angol kisfilm) 14.30 Gaia 15.05 A világ legszebb asszonya (francia film) 16.55 Apokrif magány 17.25 Úton – Európa magazin 18.00 Ki marad a végén? 18.25 Háló 19.00 Lottóshow 19.20 A jövő hét időjárása 19.30 Híradó 20.00 Egy független asszony (am. sor.) 21.30 Színházról színházra 23.05 Hölgyválasz.

November 15. vasárnap

7.20 Gazdaképző 7.45 Grüss dich! 8.00 „Így szól az Úr!” 8.05 Rajzfilmstárók parádéja 9.00 A varázscipő 9.15 Zenegér 9.30 E.V.A. (életmódmagazin) 10.00 Tévémagiszter 11.00 A komolyzenéről könnyedén 12.00 Déli harangszó 12.05 Szerencsepercek 12.30 Délidő 13.05 Telesport 14.30 Családi napló 15.05 Tranzit 15.35 Örömhír 16.00 Walt Disney bemutatja 17.00 Helló, világ! 17.45 Nevetett ma már? 18.00 Önök kérték! 18.50 Tóth Árpád: Körüti halál 19.00 A Hét 20.00 Nico (amerikai film) 21.40 A huszadik század nagy románcai 22.40 Telesport 23.10 Paganini: Huszonegy caprice.

6.00 Jó reggelt, Magyarország! 9.00 Csupa-csupa élet (német sor.) 9.30 Kakuk! 10.00 Satöbbi 10.30 Titokzatos természet 11.00 Gyökereink 11.30 A tudás titkai 12.00 Hét x hét 12.30 Közvetlen ajánlat 13.10 Igazi szellemirtók (rajzfilm) 13.30 1001 amerikai 13.55 Mindent tudni akarok! 14.00 Családi kötelékek (am. sor.) 14.25 Édes hármásban (fr. vigjátéksorozat) 14.55 Egy titokzatos hölgy (ol. sor.) 15.35 Kedves nővérek (német sorozat) 16.00 Kakuk! 16.25 Szuper csapat (am. sor.) 17.15 Gazdagok és szépek (am. sor.) 17.40 Sunset Beach (amerikai sorozat) 18.30 Szerencsekerék 19.00 Tények 19.25 Tények plusz 19.50 Légi zsaruk (német sorozat) 20.45 Stefanie (német sor.) 21.35 Mindent vagy semmit! 22.00 Jó estét, Magyarország! 23.00 Zsaru blues (amerikai sorozat) 24.00 Tények (ism.).

6.00 Jó reggelt, Magyarország! 9.00 Csupa-csupa élet (német sor.) 9.30 Kakuk! 10.00 Satöbbi 10.30 Titokzatos természet 11.00 Esély 11.30 Follow me 12.00 Színpék 12.30 Közvetlen ajánlat 13.10 Mila szupersztár 13.30 1001 amerikai 13.55 Mindent tudni akarok! 14.00 Családi kötelékek (am. sor.) 14.25 Édes hármásban (fr. sor.) 14.55 Egy titokzatos hölgy (olasz sor.) 15.35 Kedves nővérek (német sor.) 16.00 Kakuk! 16.25 Szuper csapat (am. sor.) 17.15 Gazdagok és szépek (am. sor.) 17.40 Sunset Beach (amerikai sorozat) 18.30 Szerencsekerék 19.00 Tények 19.25 Tények plusz 19.50 Herkules (am. sor.) 20.45 JAG – Becsületbeli ügyek (amerikai sor.) 21.35 Minden vagy semmit! 22.00 Jó estét, Magyarország! 23.00 Szép új világ (világmagazin) 23.30 Magnum (am. sor.) 0.15 Hozam 0.45 Tények (ism.).

6.00 Jó reggelt, Magyarország! 9.00 Csupa-csupa élet (német sor.) 9.30 Kakuk! 10.00 Satöbbi 10.30 Titokzatos természet 11.00 Hűség az Isten 11.30 A tegnap csodái 12.00 Mozivarázs 12.30 Közvetlen ajánlat 13.05 Mila szupersztár 13.30 1001 amerikai 13.55 Mindent tudni akarok! 14.00 Családi kötelékek (am. sor.) 14.25 Édes hármásban (fr. sor.) 14.55 Egy titokzatos hölgy (olasz sor.) 15.35 Kedves nővérek (német sor.) 16.00 Kakuk! 15.25 Szuper csapat (am. sor.) 17.15 Gazdagok és szépek (am. sor.) 17.40 Sunset Beach (am. sor.) 18.30 Szerencsekerék 19.00 Tények 19.25 Tények plusz 19.50 Életben maradtak 20.35 A hegyi doktor (német sor.) 21.35 Mindent vagy semmit! 22.00 Jó estét, Magyarország! 23.00 Remington Steele (am. sor.) 24.00 Kuk@c (informatikai magazin) 0.30 Tények (ism.).

6.00 Jó reggelt, Magyarország! 9.00 Csupa-csupa élet (német sor.) 9.30 Kakuk! 10.00 Satöbbi 10.30 Titokzatos természet 11.00 Segíts magadon! 11.30 Follow me 12.00 A Duna krónikája 12.30 Közvetlen ajánlat 13.05 Mila szupersztár (japán. rajzfilmsor.) 13.30 1001 amerikai 14.00 Családi kötelékek (am. sor.) 14.25 Édes hármásban (fr. sor.) 14.55 Egy titokzatos hölgy (ol. sor.) 15.35 Kedves nővérek (német sor.) 16.00 Kakuk! 16.25 Szuper csapat (am. sor.) 17.15 Gazdagok és szépek (am. sor.) 17.40 Sunset Beach (am. sor.) 18.30 Szerencsekerék 19.00 Tények 19.25 Tények plusz 19.50 Forró nyomon 20.45 Rex felügyelő (német-osztrák sor.) 21.35 Mindent vagy semmit! 22.00 Jó estét, Magyarország! 23.00 Jolly Joker (német kalandfilmsorozat) 23.55 Magyarország holnap 0.30 Tények (ism.).

6.00 Jó reggelt, Magyarország! 9.00 Csupa-csupa élet (német sor.) 9.30 Kakuk! 10.00 Satöbbi 10.30 Titokzatos természet 11.00 Nótaszó 11.30 Kuk@c 12.00 A holland építészet 12.30 Közvetlen ajánlat 13.05 Mila szupersztár 13.30 1001 amerikai 14.00 Családi kötelékek (am. sor.) 14.25 Édes hármásban (francia sor.) 14.55 Egy titokzatos hölgy (olasz sor.) 15.35 Kedves nővérek (német sor.) 16.00 Kakuk! 16.25 Szuper csapat (am. sor.) 17.15 Gazdagok és szépek (am. sor.) 17.40 Sunset Beach (am. sor.) 18.30 Szerencsekerék 19.00 Tények 19.25 Tények plusz 19.50 Dáridó 22.00 Jó estét, Magyarország! 22.45 Szeszélyes éjszakák 0.45 Sport-szenzációk 1.15 Tények (ism.).

6.30 Könyvek könyve 6.55 Homokvár 7.30 Pufóka 7.55 Urnel 8.35 Kutyavilág (rajzfilmek) 9.00 Partizán 9.05 Mozivarázs 9.45 Gimi dili (amerikai sorozat) 10.30 Bajnokakadémia (angol ifjúsági sor.) 11.00 Madison (kanadai sor.) 11.30 Top 10 12.00 Világjárók (utazási magazin) 12.30 Szemtanú 13.00 Egy úr az úrból (amerikai sor.) 13.30 Fő az étel! 13.40 Családban marad (am. sor.) 14.10 Rosamunde Pilcher: Alvó tigris (német film) 15.50 Kastélyszálló (osztrák sorozat) 16.40 Miért éppen Alaszka? (am. sor.) 17.35 Kaméleon (am. sor.) 18.30 Szerencsekerék 19.00 Tények 19.30 Szerelmek első látásra 20.00 Total Recall: Az emlékmás (amerikai akciófilm) 21.50 Darkman 3 (amerikai horror) 23.50 Y-akták (kanadai sci-fi sor.) 0.15 A kukkoló (am. erotikus film).

6.30 Könyvek könyve 6.55 Homokvár csak gyerekeknek! 7.35 Mohó úr és bölcs kisasszonyok 8.00 Cápali és Cápéti 8.35 Igazi szellemirtók 9.00 Szelek szárnyán (kanadai sor.) 9.45 Kobra (amerikai sor.) 10.30 A csoda (amerikai western) 12.15 Nótaszó 12.45 Hűség az Isten (vallási magazin) 13.15 Hét x hét 13.45 A vadonban (angol természetfilm) 14.45 Szelek szárnyán (kanadai sor.) 15.35 Petrocelli (am. sor.) 16.30 A Szuper csapat (am. sor.) 17.30 Xena (am. sor.) 18.30 Tények 18.45 Napló 19.30 Szerelmek első látásra 20.00 Közkívánatra 22.00 Góli! Góli! Góli! 23.00 Színpék 23.30 Herkulesfürdői emlék (magyar film) 1.00 Napló (ism.).

6.05 Varázslatos álmok (ism.) 6.30 Jó reggelt! 9.00 Recept Klub (ism.) 9.10 A farm, ahol élünk (amerikai sor., ism.) 10.00 Borostyán (olasz sor.) 10.50 100-ból egy (ism.) 11.20 Az első csók (fr. sor., ism.) 11.45 Barátok közt (ism.) 12.10 Time Trax (am. sor., ism.) 12.55 Meri vagy nem meri? 13.00 Hírek 13.10 Élettér 13.20 Recept Klub 13.30 Hetedik mennyország (am. sor.) 14.20 Klip Klub 14.35 Rajzfilm Klub 15.45 Sweet Valley (am. sor.) 16.05 Az első csók (fr. sor.) 16.30 A farm, ahol élünk (am. sor.) 17.25 100-ból egy 17.50 Meri vagy nem meri? 17.55 Time Trax – Hajtsza az időn át (am. sor.) 18.45 Híradó 19.05 Fókusz 19.30 Barátok közt (magyar sor.) 20.00 Tízezer dolláros megbízás (am. krimi) 21.40 Híradó 21.55 Öreglányok (am. sor.) 22.25 Ellen (am. sor.) 23.40 Slágerlista 24.00 Fókusz (ism.).

6.05 Varázslatos álmok (ism.) 6.30 Jó reggelt! 9.00 Recept Klub (ism.) 9.10 A farm, ahol élünk (am. sor., ism.) 10.00 Borostyán (olasz sor.) 10.50 100-ból egy (ism.) 11.20 Az első csók (fr. sor., ism.) 11.45 Barátok közt (ism.) 12.10 Time Trax (am. sor., ism.) 12.55 Meri vagy nem meri? 13.00 Hírek 13.10 Élettér 13.20 Recept Klub 13.30 Hetedik mennyország (am. sor.) 14.20 Klip Klub 14.35 Rajzfilm Klub 15.45 Sweet Valley (am. sor.) 16.05 Az első csók (francia filmsor.) 16.30 A farm, ahol élünk (am. filmsorozat) 17.25 100-ból egy 17.50 Meri vagy nem meri? 17.55 Time Trax – Hajtsza az időn át (am. sorozat) 18.45 Híradó 19.05 Fókusz 19.30 Barátok közt (magyar sor.) 20.00 Életveszélyben 21.00 Neve: Senki (am. sor.) 21.50 Híradó 22.05 MMM (Mi? Mennyi? Miért?) 23.05 Jogában áll hallgatni (am. sor.) 23.55 Fókusz (ism.).

6.05 Varázslatos álmok (ism.) 6.30 Jó reggelt! 9.00 Recept Klub (ism.) 9.10 A farm, ahol élünk (am. sor., ism.) 10.00 Borostyán (olasz sor.) 10.50 100-ból egy (ism.) 11.20 Az első csók (fr. sor., ism.) 11.45 Barátok közt (ism.) 12.10 Time Trax (am. sorozat, ism.) 12.55 Meri vagy nem meri? 13.00 Hírek 13.10 Élettér 13.20 Recept Klub 13.30 Hetedik mennyország (am. sorozat) 14.20 Klip Klub 14.35 Rajzfilm Klub 15.45 Sweet Valley (am. sor.) 16.05 Az első csók (francia sorozat) 16.30 A farm, ahol élünk (am. sor.) 17.25 100-ból egy 17.50 Meri vagy nem meri? 17.55 Time Trax – Hajtsza az időn át (am. sor.) 18.45 Híradó 19.05 Fókusz 19.30 Barátok közt (magyar sor.) 20.00 Cobra 11 (német sor.) 20.55 Új Freidosszié 21.55 Híradó 22.10 Kész átverés (ism.) 22.40 Dóra mozija 23.10 RTL Night Klub 24.00 Fókusz (ism.).

6.05 Varázslatos álmok (ism.) 6.30 Jó reggelt! 9.00 Recept Klub (ism.) 9.10 A farm, ahol élünk (am. sor., ism.) 10.00 Borostyán (olasz sor.) 10.50 100-ból egy (ism.) 11.20 Az első csók (fr. sor. ism.) 11.45 Barátok közt (ism.) 12.10 Time Trax (am. sor., ism.) 12.55 Meri vagy nem meri? 13.00 Hírek 13.10 Élettér 13.20 Recept Klub 13.30 Hetedik mennyország (am. sor.) 14.20 Klip Klub 14.35 Rajzfilm Klub 15.45 Sweet Valley 16.05 Az első csók (fr. sorozat) 16.30 A farm, ahol élünk (am. sor.) 17.25 100-ból egy 17.50 Meri vagy nem meri? 17.55 Time Trax – Hajtsza az időn át (am. sor.) 18.45 Híradó 19.05 Fókusz 19.30 Barátok közt (magyar sor.) 20.00 Lopakodó (amerikai akciófilm) 21.45 Híradó 22.00 Megdöbbenő világ (riporterek klubja) 23.00 Művészbejáró. A nyaraló (magyar film) 0.25 Fókusz (ism.).

6.05 Varázslatos álmok (ism.) 6.30 Jó reggelt! 9.00 Recept Klub (ism.) 9.10 A farm, ahol élünk (am. sor., ism.) 10.00 Borostyán (olasz sor.) 10.50 100-ból egy (ism.) 11.20 Az első csók (fr. sor., ism.) 11.45 Barátok közt (ism.) 12.10 Time Trax (am. sorozat, ism.) 12.55 Meri vagy nem meri? 13.00 Hírek 13.10 Élettér 13.20 Recept Klub 13.30 Hetedik mennyország (amerikai sorozat) 14.20 Slágerlista 14.35 Rajzfilm Klub 15.45 Sweet Valley (amerikai sor.) 16.05 Az első csók (fr. sorozat) 16.30 A farm, ahol élünk (am. filmsorozat) 17.25 100-ból egy 17.50 Meri vagy nem meri? 17.55 Time Trax – Hajtsza az időn át (am. film-sorozat) 18.45 Híradó 19.05 Fókusz 19.30 Barátok közt (magyar sor.) 20.00 Ezelős szerelem (amerikai film) 21.45 Híradó 22.00 RTL Night Klub 22.30 Fekete vipera (angol sor.) 23.05 Pajkos kalandok (am. erotikus film) 0.45 Fókusz (ism.).

6.05 A Dunánál (nemzetiségi magazin) 6.30 Bibliai kalandok (ism.) 7.00 Kölyökklub 10.40 Az elveszett világ (amerikai sor.) 11.05 Enid Blyton kalandfilm-sorozata (amerikai sorozat) 11.35 Egy óra múlva itt vagyok (magyar sor.) 13.00 Hírek 13.10 Antenna 13.40. hu (számítógépes magazin) 14.10 Kedvenc kisállattartók magazinja 14.30 Bravo Tv (ifjúsági magazin) 16.20 Csörre töltve 17.30 Sliders (am. sor.) 18.20 Zenész 18.45 Híradó 19.05 Fókusz 19.30 Kész átverés (kandi kamera) 20.00 Benjamin közlegény (amerikai vigjáték) 21.55 Mi történt Baby Jane-nel? (amerikai thriller) 23.35 Hírek 23.50 Megdöbbenő világ (ism.) 0.45 Fókusz (ism.).

6.05 Antenna (ism.) 6.30 Ez nem boszorkányság! (fr. ismeretterjesztő sorozat) 7.00 Kölyökklub 11.10 Az elveszett világ (amerikai sorozat) 11.35 Enid Blyton kalandfilm-sorozata (am. sor.) 12.05 Gyilkos sorok (amerikai sor.) 13.00 Hírek 13.10 A növények magánélete (angol sor.) 14.05 Dóra mozija (ism.) 14.35 Knight Rider (amerikai sorozat) 15.30 Nyomul a csatársor (amerikai vigjáték) 17.30 BUGS – A cég hullámhosszán (am. sor.) 18.20 Zenész 18.45 Híradó 19.05 Akták (politikai és közéleti magazin) 19.30 Csíflí! (szórakoztató műsor) 20.00 Pensacola – A név kötelez (am. sor.) 20.50 Bűn vadászok (am. sor.) 21.40 Igaz történetek: A Beach Boys története (amerikai film) 23.15 Híradó 23.30 Országgház (heti magazin) 24.00 A növények élete (angol sor., ism.) 0.50 Akták (ism.).

11.00 TVR Info 11.05 Universul cunoașterii 12.00 Serial (R). Natacha 12.50 Teleshopping 13.00 TVR Info 13.10 Serial. Santa Barbara 13.55 Teleshopping 14.00 Dosarele istoriei 15.00 Emisiune în limba maghiară 16.30 Scena 17.00 TVR Info 17.10 Desene animate 18.00 Serial. Sunset Beach 18.55 Doar o vorbă „săt-i” mai spun! 19.00 Jurnal 20.00 Serial. Infidelități 20.45 Teatrul Național de Televiziune prezintă: Sub clar de lună 22.20 Jurnalul de noapte 22.30 Festivalul Internațional de Film DAKINO. Agenda evenimentelor zilnice 23.00 Repriza a treia 23.30 Înfinirea de la miezul nopții.

5.00 România, ora 5 fix! 8.00 TVR Cluj-Napoca 9.00 TVR Info 9.05 TVR Iași 10.00 TVR Timișoara 11.00 TVR Info 11.05 Credo (R) 12.00 Serial (R). Natacha 12.50 Teleshopping 13.00 TVR Info 13.10 Serial (R). Santa Barbara 13.55 Teleshopping 14.00 Emisiune pentru persoane cu handicap 14.30 Arhive românești (R) 15.00 Emisiune în limba maghiară 16.00 Desene animate 16.30 În flăcăr 17.00 TVR Info 17.10 Serial. Hollyoaks 17.35 Serial. Stăpinul lumii 18.00 Serial. Sunset Beach 18.55 Doar o vorbă „săt-i” mai spun! 19.00 Jurnal 20.00 Festivalul Internațional de Film DAKINO 20.25 Telecinemateca. Coasta lui Adam 21.45 Jurnalul de noapte 22.00 Opinia publică 23.00 Rock Pop Bazar.

5.00 România, ora 5 fix! 8.00 TVR Cluj-Napoca 9.00 TVR Info 9.05 TVR Iași 10.00 TVR Timișoara 11.00 TVR Info 11.05 Sensul tranziției (R) 12.00 Serial (R). Natacha 12.50 Teleshopping 13.00 TVR Info 13.10 Serial (R). Santa Barbara 13.55 Teleshopping 14.00 Tradiții 14.30 Pro Patria 15.30 Tribuna partidelor parlamentare 16.00 Desene animate 16.30 Medicina pentru toți 17.00 TVR Info 17.10 Serial. Hollyoaks 17.35 Serial. Stăpinul lumii 18.00 Serial. Sunset Beach 18.55 Doar o vorbă „săt-i” mai spun! 19.00 Jurnal 20.00 Documentar TV 21.00 Cinema '98 21.45 Jurnalul de noapte 22.00 Festivalul Internațional de Film DAKINO 22.30 Cultura în lume 23.15 Varietăți internaționale.

5.00 România, ora 5, vă oferă Cafeaua de dimineață 8.00 TVR Cluj-Napoca 9.00 TVR Info 9.05 TVR Iași 10.00 TVR Timișoara 11.00 TVR Info 11.05 Pentru dv., doamnă! (R) 12.00 Serial (R) Natacha 12.50 Teleshopping 13.00 TVR Info 13.10 Serial. Santa Barbara 13.55 Teleshopping 14.00 Dialog 14.30 Ecclesiast '98 15.00 Convietauri 16.00 Desene animate 16.30 Timpul Europei 17.00 TVR Info 17.10 Serial. Hollyoaks 17.35 Serial. Stăpinul lumii 18.00 Serial. Sunset Beach 18.50 Rezultatele tragerilor Super Loto 5/40 și Expres 18.55 Doar o vorbă „săt-i” mai spun! 19.00 Jurnal 20.00 Serial: Ai grijă de Jo Jo 21.00 La volan. Informații rutiere 21.10 Cu ochii'n 4 21.50 Jurnalul de noapte 22.00 Festivalul Internațional de Film DAKINO 22.30 Dintre sute de catarge 23.30 Pariul Trio 23.35 Magazin muzical-umoristic.

5.00 România, ora 5, vă oferă Cafeaua de dimineață 8.00 TVR Cluj-Napoca 9.00 TVR Info 9.05 TVR Iași 10.00 TVR Timișoara 11.00 TVR Info 11.05 De la lume adunate... 11.30 Convietauri 12.00 Serial (R). Natacha 12.50 Teleshopping 13.00 TVR Info 13.10 Serial. Santa Barbara 13.55 Teleshopping 14.00 Ecoturism 14.30 Emisiune în limba germană 16.00 Repere vitale 16.30 Mapamond 17.00 Desene animate 18.00 Serial. Sunset Beach 18.55 Doar o vorbă „săt-i” mai spun! 19.00 Jurnal 20.00 Film. Dune 22.15 Jurnalul de noapte 22.30 Festivalul Internațional de Film DAKINO 23.00 Recitalul formației Chick Corea 24.00 Cinematograful de noapte: Visind la libertate.

6.00 Bună dimineața, de la ...Iași! 7.25 Teleshopping 7.30 Alfa și Omega 8.00 TVR Info 8.05 Desene animate 8.30 Tip-Top, Mini-Top! 10.00 Film. Schiorul Willie 11.30 Ordinea publică 12.00 A doua alfabetizare 12.30 Ecranul 13.00 Info Magazin 13.30 Turnul Babel la Sibiu 15.55 Document istoric 16.45 Serial. Echipa de intervenție 17.30 Serial. Sabrina, vrăjitoarea la 16 ani 17.55 Teleenciclopedia 18.45 Săptămâna sportivă 18.55 Doar o vorbă „săt-i” mai spun! 19.00 Jurnal 19.30 Serial. Dl. Și dna. Smith 20.20 Festivalul Internațional de Film DAKINO 20.50 Mare ție-grădina! 21.40 TRV Info 21.45 Filmele secolului – Colecția Warner. Frumoașa din New York 23.10 Arena AS.

6.00 Bună dimineața, de la ...Cluj-Napoca! 7.25 Teleshopping 7.30 Lumină din lumină 8.00 TVR Info 8.05 Desene animate 8.30 Kiki Riki Miki. Magazin pentru copii 10.00 Viața satului 11.00 Biserica satului 12.10 Tezaur folcloric 12.55 Fotbal: Universitatea Craiova–F.C. Argeș 14.50 Super gol-show 15.45 Video-Magazin 17.25 Atlas 17.45 Serial de călătorii: Documentar Național Geographic 18.35 Duminica sportivă 18.45 Tragerile Loto 6/49 și Noroc 18.55 Doar o vorbă „săt-i” mai spun! 19.00 Jurnal 19.30 7 zile în România 20.00 Film. Plymouth 21.30 TVR Info 21.35 Telesport 21.40 Pariul Trio 21.45 Festivalul Internațional de Film DAKINO 22.15 Serial. D-na King, agent secret 23.05 Pop-show nocturn 23.45 Fotbal mondial 1998.

Luni, 9 noiembrie

Marți, 10 noiembrie

Miercuri, 11 noiembrie

Joi, 12 noiembrie

Vineri, 13 noiembrie

Sâmbătă, 14 noiembrie

Duminică, 15 noiembrie

ÎN LIMBA MATERNĂ – emisiune radiofonică în limba română**9 NOIEMBRIE, LUNI (redactor: Iulia Kaupert)**

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 10.50 Emisiune religioasă preluată de la Radio Vocea Evangheliei din Oradea 11.30 Buletin informativ, date meteo 11.45 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

10 NOIEMBRIE, MARȚI

– în timpul sesiunii parlamentare emisiunea nu este difuzată

11 NOIEMBRIE, MIERCURI (redactor: Petru Cîmpian)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 10.50 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.15 Personalități în Universalitate – rubrica Elenei Munteanu 11.30 Buletin de știri, date meteo 11.45 Sport – rubrica lui Adam Bauer 11.53 Avanspremiera „Ecranul nostru” 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

12 NOIEMBRIE, JOI (redactor: Eva Iova)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 11.00 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30 Buletin de știri, date meteo 11.40 Nota săptămânii de Edda Illyés 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

13 NOIEMBRIE, VINERI (redactor: Adam Bauer)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Evenimente calendaristice 10.45 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.15 Ce mai e nou la liceul românesc?... – de la Giulia relatează Edit Bordaș 11.20 Românii din Voivodina – relatează Cornel Mata din Virșet 11.30 Buletin de știri, date meteo 11.40 Știri și curiozități din România – relatează Simona Pele din Timișoara 11.48 Revista presei „Foia românească” 11.50 Avanspremiera „Ecranul nostru” 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

14 NOIEMBRIE, SÂMBĂTĂ (redactor: Ana Cioca)

14.30 Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40 Programul bisericilor ortodoxe și al adunărilor baptiste 15.00 „Party Time” – emisiune muzicală pentru tineret 15.40 Locuri legendare – rubrica turistică a Recăi Cristian 15.58 Încheiere.

15 NOIEMBRIE, DUMINICĂ (redactor: Ana Cioca)

14.30 Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40–15.20 Retrospectiva săptămânii (spicuri din interviurile, reportajele difuzate în cursul săptămânii) 15.20 Sinteza evenimentelor săptămânii – program informativ preluat de la Radio Budapesta 15.55 Încheiere.

În fiecare seară, între orele 19.00–19.30 se prezintă emisiunea românească, difuzată pe țară. Sumarul acesteia este compus din actualitățile zilei și reportaje, interviuri din viața comunității noastre, respectiv relatări din viața școlilor românești.

Emisiunea de seară, difuzată pe țară, pe lângă frecvențele de 66,29 MHz și 66,14 MHz, poate fi ascultată și pe undele occidentale, pe frecvențele locale ale studiourilor regionale.

Radio Calypso, Budapesta 873 kHz, Radio Debrețin 91,4 MHz, Radio Seghedin 93,1 MHz

Avanspremiera Ecranul nostru 8 noiembrie 1998 duminică 6.30 MTV2

Emisiunea românească a Televiziunii Maghiare în prima emisiune din luna noiembrie vă va oferi un reportaj realizat în două cartiere din Budapesta, unde în urma alegerilor de la 18 octombrie s-au înmănat mandatele și noilor membri ai autoguvernărilor românești. Printre ei găsim mulți necunoscuți. Cunoscută și mult apreciată a fost activitatea fostului preot ortodox român din Bătănia, Ioan Magdu. În aceste zile se împlinesc 10 ani de la trecerea lui la cele veșnice. În a doua parte a programului vom evoca personalitatea părintelui Magdu.

Realizator: Tiberiu Boca Redactor-știri: Eva Iova

FM 92,1 STEREO**RADIO VOCEA****EVANGHELIEI ORADEA**

5.00–5.30 Actualități BBC 5.30–7.00 Bună dimineața 7.00–7.20 Știri locale 7.30–8.30 Muzică și meditații biblice 8.30–9.30 Predică 9.30–11.00 Lecturi biblice, știri, mesaje creștine și muzică 11.00–12.00 Divina armonie 12.00–13.00 Răspundem ascultătorilor 13.00–13.30 Actualități BBC 13.30–15.00 Lecturi biblice, meditații biblice, muzică 15.00–16.00 Știri, mesaje creștine, muzică 16.00–17.00 Știri, mesaje creștine, muzică 17.00–17.45 Actualități BBC 17.45–18.00 Anunțuri și reclame 18.00–18.45 Reluare: Predică 18.45–19.10 Emisiune pentru copii 19.10–19.30 Muzică 19.30–20.00 Cu brațele deschise 20.00–20.30 Actualități BBC 20.30–21.00 Cartea pe unde radio 21.00–22.00 Emisiune de viață spirituală 22.00–23.00 Predică 23.00–5.00 Nocturna R.V.E. (muzică, meditații biblice, mesaje creștine, lecturi biblice)

RADIO VOCEA EVANGHELIEI PENTRU EUROPA

SW 49 m, zilnic 18.00–18.45

MW 1395 kHz, luni, marți 21.15–21.30

SPORT**Katarina Witt a pozat nud**

Patinatoarea germană Katarina Witt, fostă campioană olimpică, a pozat nud pentru revista „Playboy” din luna decembrie. Witt, în vîrstă de 33 ani, dublă campioană mondială în 1984 și 1988, a primit o sumă între 500.000 și un milion de dolari pentru cele trei zile de ședințe foto realizate în Germania. „Fotografiile sînt frumoase și naturale. În toate pozez nud, dar au o anumită inocență”, a declarat Katarina Witt.

Berti Vogts, în atenția federației din Africa de Sud

Federația Sud-africană de Fotbal (SAFA) intenționează să-l aducă în funcția de selecționar al reprezentativei naționale pe Berti Vogts, fost antrenor al Germaniei, informează agenția France Presse.

Secretarul general al SAFA, Raymond Heck a declarat într-un interviu acordat postului de radio german „Gong” că tehnicianul german este un bun profesionist și are șanse mari de a obține postul de antrenor al selecționatei Africii de Sud.

Oficialul sud-african a mai adăugat că pentru postul de selecționar al echipei sud-africane mai candidează și brazilianul Carlos Alberto Parreira, cel care a adus țării sale titlul mondial în anul 1994.

SAFA este în căutarea unui succesor al fostului antrenor, tehnicianul francez Philippe Troussier, căruia i s-a refuzat prelungirea contractului ca urmare a eliminării elevilor săi în primul tur al Cupei Mondiale din Franța.

Berti Vogts (51 ani) a precizat că evoluția slabă a echipei Germaniei la Cupa Mondială nu i-a afectat imaginea, întrucît a primit numeroase oferte pentru a antrena echipe din străinătate.

Rezultate din campionatul de fotbal al Ungariei

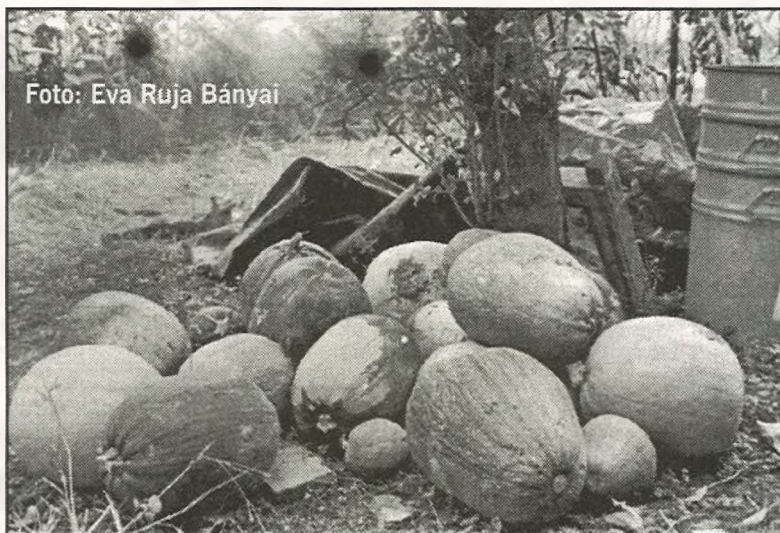
Divizia II (NB II)
Eger FC–Giula 0-0

Divizia III (NB III)
Bătănia–Békés FC 2-2

Seria I. a jud. Bichiș
Micherechi–Aletea 2-1

Foto: Eva Ruja Bányai

„Hîrbană” nouă – în „ocol” pustiu**Filme celebre la... Casa Albă**

Cinematografia hollywood-iană, care înscrie între temele sale preferate figurile președinților Statelor Unite, a considerat că n-ar fi lipsit de importanță să afle care sînt filmele preferate de unii președinți americani și, mai ales, cu ce eroi se identifică ei. Astfel, au alcătuit o selecție a „filmelor favorite” de la Casa Albă.

□ Lui John Kennedy îi plăcea fără nici o rezervă imaginea lui Spartacus, interpretat de Kirk Douglas. Curajul sclavului cu mușchi și nervi de oțel, capabil să se elibereze din propriile lanțuri, îl fascina.

□ Erou favorit al lui Richard Nixon era generalul Patton din filmul cu același nume, film pe care îl revedea din cînd în cînd cu mare interes.

□ Pentru generalul Eisenhower nu exista film mai bun decît „militărosul”... „Pod peste râul Kwai”.

□ Jimmy Carter făcuse o adevărată pasiune pentru enigmatică Faye Dunaway și, implicit, pentru celebrul „Chinatown”.

□ Ronald Regan nu a avut niciodată un alt idol în afară de Humphrey Bogart, în special în rolul din „Șoimul maltez”. Aceasta, cu atît mai mult cu cît filmul face parte din seria creațiilor clasice în alb-negru.

□ În ceea ce-l privește pe Lyndon B. Johnson, destul de puțin atras de cinema, a cerut să i se proiecteze totuși, de 12 ori la rînd, un documentar despre el însuși.

□ Bill Clinton îl găsește irezistibil pe Leslie Nielsen, maestru al gagurilor, mai ales în rolul de polițist care trebuie să salveze regina...

Ce le trece unora prin minte?!

Sărbătorirea zilei de naștere sau a celei onomastice respectă tradiții bine împămîntenite pe mai toate meridianele lumii. Și totuși... William H. Forbes, din Fort Worth, Texas, și-a aniversat împlinirea a 50 de ani într-o grădină zoologică. Certat cu soția, furios pe copii, înversunat împotriva socrilor și desconsiderîndu-și propriii părinți, dl. Forbes a încheiat un contract cu directorul respectivei Zoo pentru a chefui (sub supravegherea discretă a unor angajați) cu elefanți, pantere și cimpanzei. El era sigur că necuvîntătoarele îl vor înțelege mai bine atunci cînd, după șampanie și whisky, își va plînge singur de milă cu lacrimi de crocodil. Dar, ajuns la etapa „cîntece de pahar”, el a avut surpriza să constate că participanții au în unanimitate reacții negative față de vocalizele lui. Toți au devenit neliniștiți, iar vociferările lor au dus la alungarea mizantropului din grădina zoologică...

Viagra este un medicament împotriva impotenței lansat pe piață de grupul farmaceutic Pfizer. Medicamentul, rezultatul unei munci laborioase, este în stare să producă erecția asigurînd un raport sexual bun, chiar foarte bun după cum susțin unii dintre cei ce au „încercat-o”.

Viagra a dat naștere la controverse: unii susțin că este soluția tuturor problemelor, alții atenționează consumatorii că îi poate aștepta chiar moartea!

Care este adevărul? Viagra este un medicament. Așadar, nu trebuie administrat din proprie inițiativă, ci numai sub prescripție medicală. De exemplu, o persoană aparent sănătoasă poate avea probleme cardiace, hepatice, diabet zaharat sau alte boli, despre existența cărora nu are habar. Dacă începe să consume Viagra, din proprie inițiativă, s-ar putea să se pomenească cu unele complicații.

Specialiștii susțin că și persoanele bolnave (inclusiv cardiace) pot consuma pastila Viagra, dar numai în faza compensată a bolii, deci numai sub supraveghere medicală.

Cum pot fi cuceriți bărbații

- 25% pretind că, înainte de toate, sînt seduși de inteligența unei femei.
- 40% afirmă că în prezența unei femei nu se pot abține și imediat se gîndesc să facă dragoste cu ea.
- 48% nu rezistă în fața femeilor înzestrate cu un dezvoltat simț al umorului.
- 54% preferă femeile cu experiență. O fantasmă înflăcărată, în general, la bărbații sub 25 de ani.
- 62% sînt fascinați de zîmbetul gales, iar dacă li se face cu ochiul, se declară fericiti.
- 64% visează să li se facă curte.